

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Första Kammaren. N:o 8.

Onsdagen den 25 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 12 midd.

Justerades 7 protokollsutdrag för den 21 samt protokollen för den 18 och 20 Februari.

Föredrogs och hänvisades till Första Kammarens Tillfälliga Utskott N:o 1 Herr *Burmans* den 21 Februari väckta och bordlagda motion N:o 47, om aflåtande af underdänig skrifvelse till Kongl. Maj:t angående bildande af en till infanteriet hörande stamtrupp inom Vesternorrlands län.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 20 och 21 Februari bordlagda utlåtande N:o 14, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn och brobyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

1:sta punkten.

Herr Nyström: Utan synnerlig förhoppning att vinna ändring i det slut, hvartill Utskottet kommit, vägar jag dock yttra några ord, för att om möjligt vid denna efter min tanke för landet viktiga fråga fästa litet större uppmärksamhet, än den Utskottet hittills egnat densamma.

Utskottet har lemnat motionen utan afseende, utan anförande af några skäl och utan att yttra något i anledning af Väg- och vattenbyggnadsstyrelseus framställning om anslaget förhöjning, ej ens i anledning af Kongl. Maj:ts yttrande att framställningen förtjente stor uppmärksamhet och att behofvet syntes fullt oafvisligt.

Första Kammarens Prot. 1880. N:o 8.

*Anslag till nya
vägars anlägg-
ning m. m.
(Forts.)*

Mig vill det ock synas, som skulle denna fråga förtjent den största uppmärksamhet eller åtminstone långt mera uppmärksamhet än den vid föregående riksdagar fått röna och äfven nu från Utskottets sida rönt. Det är ju klart, att förnämsta villkoret för landets välbefinnande är, att det har vägar. Hvarje liten eller stor jordbrukare måste se till, att han har väg till sitt område. Hvarje byalag måste, äfven om uppoffringarne äro betungande, skaffa sig vägar. Hvarje kommun måste ovilkorligen ställa så till, att samfärdseln befordras inom dess olika delar, och när kommunens krafter icke räcka till, måste staten vara behjelpig. Men icke nog dermed, utan staten måste äfven i den stora skala, som jernvägsanläggningar medföra, hjälpa till, att landet i sin helhet får hvad det framför allt behöfver: nutidens ypperligaste kommunikationsmedel. Det är således min uppfattning af hela denna fråga, att om man skulle vilja göra något väsentligt, som skulle kunna båta landet, så skulle man taga 2 à 3 millioner af de anslag som beviljats till jernvägar, för att derigenom kunna tillmötesgå de billiga anspråk, som från alla håll af landet framställas på understöd för väganläggningar. Nu är emellertid icke fråga om mera än 100 eller 50,000 kronors förhöjning i det anslag, som Kongl. Maj:t begärt. Att behofvet är oafvisligt synes uppenbart af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning, hvori förordas statsbidrag till 41 arbeten med tillhoppa 638,975 kronor, hvaraf 97,170 kronor för Norrbottens län, 23,900 kronor för Vesterbottens län, 71,453 kronor för Vesternorrlands län, 118,560 kronor för Östergötlands län, 50,000 kronor för Gefleborgs län, 46,200 kronor för Vermlands län, 103,875 kronor för Bohuslän o. s. v. Här af är ju tydligt, att landet är i det största behof af sådana väganläggningar, hvarom nu är fråga. När härtill kommer, att, hvad jag särskildt har mig bekant, det i de tre nordligaste länen enligt landstingens beräkningars fordras minst 200 mil väg för att kunna tillfredsställa behofvet i detta hänseende, äfvensom att, hvad jag äfven känner, det jemväl i andra delar af riket är behöfligt, att större uppmärksamhet egnas åt dessa anslag, så kan jag icke finna, att vi på något sätt uppfylla dessa anspråk, om vi endast gå till väga på det sätt, som på senare åren skett och nu äfven synes komma att ske, synnerligast om de af Riksdagen en gång beviljade anslag skola årligen minskas eller fördelas på längre tid. Af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning inhemtas ock, att det är icke endast de norrländska länen, som skulle få del af detta anslag, utan att det gäller alla länen i riket eller åtminstone en stor del af dem. Det är också naturligt, att ehuru man kan anse, att södra Sverige, der jernvägar äro anlagda i många olika riktningar, borde kunna åtnöja sig med mindre anslag, det derföre icke är sagdt att så är förhållandet. Jag anser, att, för att jernvägarne skola bära sig, staten måste göra allt för att öppna kommunikationer, som leda till desamma, så att de kunna upptaga all den möjliga trafik, som kan erhållas från olika delar af det inre

af landet. Hvad nu särskildt beträffar den del af Norrland, som jag representerar, äfvensom de öfriga norrländska länen, hvilka jag, efter att hafva rest tillhoppa 2 å 3,000 mil inom dessa bygder, ganska väl känner, så är det sorgligt om dessa norrländska landskap, som omfatta närmare hälften af hela riket, skulle efter sättas i vägfrågor. Vi veta ju, att dessa tre län icke hafva eller på lång tid kunna få någon nytta af jernvägarne, och skulle, hvilket man dock icke hoppas, det gå, såsom ålderspresidenten i Andra Kamraren sade vid riksdagens öppnande, nemligen att Sveriges jernvägssystem snart vore fullbordadt, så skulle ju Norrland lemnas åt sitt öde, under sju månader af året genom isbinder afstängdt från samfärdsel med det öfriga landet.

Jag ber att till stöd för min åsigt, att Norrland är i högsta behof af de förhöjda anslag, som blifvit begärda, få yttra ännu några ord. Inom Norrbottens län, som omfattar en fjerdedel af hela Sveriges område, har landstinget funnit, att icke mindre än 100 mil i vägar erfordras under den närmaste framtiden, och landstinget har ansett saken så behjertansvärd, att det, ehuru med ringa tillgångar, likväl anslagit till hjälp åt staten 1,500 kronor årligen under 3 år för undersökningar och 3,000 kronor årligen i 5 år såsom bidrag till väganläggningar. Inom detta län förekomma sådana fall, som att i byar, hvilka anlagts för omkring 100 år sedan med goda lägenheter och kanske 100 invånare, måste man ännu i dag bära sina döda milslånga sträckor till grafven. Der finnas fall, då man för att komma från den ena kommunen till den andra måste färdas öfver så forsannde vattendrag, att blott 2 å 3 mil om dagen kunna medhinnas samt lifvet snart sagdt i hvarje ögonblick sväfvar i fara. Der finnas till följd af nybyggnadsväsendet, som särdeles under de sista 50 åren framgått genom Norrland, öfver allt spridda boningslägenheter, så att man numera i allmänhet ej behöfver färdas mer än en half mil utan att träffa människoboningar. Der finnas här och der spridda nybyggare, som endast med yxan på axeln börjat sitt mödosamma arbete och brutit bygd, men nu äro nästan alldeles ur stånd att komma fram till närmaste kyrkplats och att skaffa fram sin säd till qvarn och dylikt. Ja, otaliga fall kunde här åberopas till stöd för yrkandet, att något gjordes i antydda riktningen. Jag vill till slut nämna ett fall, då man icke varit hjälpt äfven med ett större bidrag, utan endast med att jernvägen varit uppdragen till Norrland, nemligen då den stora missväxten 1867 hemsökte Norrland och då man i anseende dertill, att man på den korta tiden efter det missväxten blef känd och intill dess isen lade sig icke kunde få fram mera än 40 å 50,000 tunnor, måste taga spanmål och mjöl från Norge öfver fjellen, samt från Nordmaling, från Hernösand och Kuopio län i Finland, hvilket så fördyrade dessa varor, att de kostade minst dubbelt mot hvad de skulle hafva gält, derest jernväg funnits. Skulle Norrland med tiden kunna få någon hjälp af jernvägar, är jag säker på, att det

Anslag till nya vägars anläggning m. m.

(Forts.)

Anslag till nya
vägars anlägg-
ning m. m.
(Forts.)

med de stora naturliga rikedomar, det sluter inom sig, skulle blifva så utveckladt och gå så i framåtskridande, att det skulle sköta sig sjelft utan någon hjälp af staten.

Ja, mine Herrar, jag har ingen utsigt att komma till något annat resultat än Utskottet, men jag har velat fästa Herrarnes uppmärksamhet på denna för landet så högst viktiga fråga; och då nu så behjertansvärda omständigheter förekomma samt det icke kan vara som sig bör att lemna någon del af landet i vanlottadt tillstånd, allra minst då vi veta, att ganska mycket göres i den vägen på Finska sidan, der man, såsom det säges, beslutit jernvägsbyggande ända upp till Wasa midt emot Umeå, ber jag, att Herrarne ville lemna några röster åt Herr Granlunds motion, till hvilken jag således yrkar bifall.

Herr Ekman, Carl: Det må väl synas, på sätt den förste talaren yttrat, vara önskvärdt, att Riksdagen kunde i någon större mån, än hittills varit fallet, lemna understöd till vägars anläggning och förbättring, då man af de handlingar, som varit tillgängliga, erfarit, att ansökningar om sådana understöd kommit från många håll. Men huru önskvärd denna sak än må vara, tror jag att under en riksdag sådan som den närvarande, då det visat sig af Kongl. Maj:ts proposition, att det är omöjligt att göra upp statsregleringen utan att antingen göra ganska väsentliga nedsättningar i hvad som redan är begärtd, och hvilket väl, då Kongl. Maj:t föreslagit det, måste anses såsom det allra nödvändigaste, eller också pålägga nya skatter, man bör låta en fråga sådan som denna hvila. Det böra vi ju alla hoppas, att sådana tider framdeles skola komma, då Riksdagen utan någon svårighet skall kunna lyssna till sådana röster, som nu höjt sig för ökandet af detta anslag, och vi kunna ju äfven hoppas att den tiden icke är långt aflägsen, men för det närvarande måste jag anhålla, att Kammarerna täcktes bifalla Utskottets hemställan, hvilket är detsamma som Kongl. Maj:t föreslagit.

Herr Jöns Pehrsson: Det är utan tvifvel, att den förste talaren, som i dag uppträdde för första gången i denna Kammar, skulle vara angelägen att få bifall till sitt förslag, och jag för min del erkänner, att om Riksdagen vill för framtiden fästa afseende vid hvad landets utveckling nödvändigt kräffer, så är det lilla seg i det hänseendet, som motionären begärt, icke för mycket. Jag erkänner mycket villigt rigtigheten af hvad Stats-Utskottets Ordförande sagt och som äfven bekräftats af Herr Civilministern, nemligen att man har mycket besvär med att jemna ihop summorna i statsregleringen, men å andra sidan sedt lider det intet tvifvel, att man vid en och annan utgiftspost skall kunna nedpruta hvad som erfordras för nu ifrågavarande ändamål. Men här är också en annan punkt, nemligen i fråga om låneanslag till torrläggning af sankar trakter, hvar-åt jag tror att Riksdagen förr eller senare måste egna större uppmärk-

samhet än hittills skett, ty det kan icke vara främmande för någon af oss, huru saken gestaltar sig för dessa orter, der, så vidt jag känner förhållandena, spekulationen går ut på att afverka de återstående skogarne. Detta är ett sorgligt faktum, som icke kan bestridas, men lika sorgligt är det faktum, att icke någon har spekulerat på att odla dessa vidsträckta marker, som genom torrläggning kunna göras fruktbringande. För närvarande synes det emellertid icke vara mycken förhoppning, att man skall kunna komma till något resultat i dessa två punkter, men jag tror icke att det vore för mycket, om denna Kammare gick in på den förste talarens förslag i denna punkt. Det vore åtminstone en fingervisning åt Regeringen, att Riksdagen en annan gång skulle vilja vara med om en förhöjning i anslagen för nu ifrågavarande ändamål. För min del säger jag nu icke mera, utan önskar blott, att Kam-maren ville lemna sitt bifall till den förste talarens framställning.

Anslag till nya vägars anläggning m. m.
(Fortis.)

Herr Asplund: Huru viktig och huru önskelig en förhöjning i det förevarande anslaget än är, kan det icke falla mig in att våga hoppas, att på en enskild motionärs framställning och utan Regeringens understöd denna fråga nu skall vinna sin lösning gent emot det mäktiga Stats-Utskottets afstyrkande. Jag skall därför icke härpå spilla så mycket krut, som den förste talaren gjorde, utan inskränka mig till att uttala den förhoppning att Regeringen till ett annat år skall finna en sådan förhöjning oafvislig och att då en framställning från Regeringens sida måtte kunna göras.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Tal-mannen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förevarande punkten och dels bifall till Herr Granlunds motion, att det ifrågavarande anslaget skulle bestämmas till 250,000 kronor, framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med många ja jemte några nej, och den senare med många nej jemte några ja; hvarefter proposition på bifall till punkten förnyades och då dervid svarades många ja och några nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

2:dra—5:te punkterna.

Biföllos.

6:te punkten.

Herr Ekstedt: Man har hört från alla möjliga håll, att den största sparsamhet måste iakttagas. Och detta är nu godt och bra, men bättre vore dock, om man komme från ord till handling, ty eljest kunde någon möjligen misstänka att orden icke vore så allvarligt menade. Åtminstone finner jag för min del, att de ändamål, hvarför de i 6:te och 7:de punkterna upptagna anslag äro beräknade att utgå, icke synas vara så pressanta att de icke skulle kunna anstå ett eller annat år. Om ett sjösänkings- eller afdiknings-

Anslag till nya företags välgars anläggning m. m. företag anstår för en liten tid, kan säkerligen icke vara så farligt; farligare är om folket tvingas att skatta öfver sin förmåga. Det skulle också kunna hända, eftersom man är så angelägen om att blifva af med de nyttiga vattenreservoarer vi hafva i våra skogar, att en tid kan komma, då det vore lämpligt att hafva kvar några vattenreservoarer, som icke gerna kunna blifva föremål för exportering. Då Utskottet emellertid utan reservation tillstyrkt detta anslag, gör jag icke något yrkande, utan har endast velat hafva min åsigt antecknad till protokollet.

(Forts.)

Öfverläggningen förklarades slutad och punkten bifölls.

7:de punkten.

Herr Ekman, Carl: Jag vill endast fästa uppmärksamheten derå att i denna punkt ett tryckfel uppkommit, som torde böra rättas; och det är att orden: »och afslag» införas framför orden: »å Herr Jöns Pehrssons motion».

Herr Talmannen yttrade, det Kammaren torde finna, att det af Herr Ekman anmärkta tryckfelet torde rättas, så att orden: »och afslag» insattes framför orden: »å Herr Jöns Pehrssons motion».

Svarades ja.

Härefter anmälde sig och yttrade

Herr Jöns Pehrsson: Jag begär icke ordet derföre att jag hoppas att få någon ändring i Utskottets förslag, men jag är af alldeles motsatt åsigt mot den talare, som yttrade sig vid föregående punkt, och jag tror icke, att han kunde mena allvarligt hvad han då sade, ty det förråder något som jag sannerligen icke vill nämna. Jag tror för min del icke, att Riksdagen icke kan använda några penningar bättre än till de ändamål, hvilka omförmälas i dessa två punkter. Då jag icke kommer att göra något yrkande, vill jag icke uppehålla tiden, men jag upprepar hvad jag sagt, att omständigheterna otvifvelaktigt mana Regeringen och Riksdagen att väl akta på dessa förhållanden, ty tiden gestaltar sig så att, om icke i södra delen af Sverige något i detta afseende göres, så att landet blir mer uppladt, måste befolkningen derstädes utvandra.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad och punkten bifölls.

8:de och 9:de punkterna.

Bifölls.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 20 och 21 Februari bordlagda Utlåtande N:o 15, an-

gående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1879 års riksdag.

1:sta punkten.

Lades till handlingarne.

2:dra punkten.

Bifölls.

3:dje och 4:de punkterna.

Lades till handlingarne.

5:te, 6:te och 7:de punkterna.

Biföllos.

Föredrogs ånyo Banko-Utskottets den 20 och 21 Februari bordlagda Memorial N:o 2, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd och förvaltning. *Granskning af Riksbankens förvaltning.*

Herr Wallenberg: Jag skall icke uppehålla mig vid de punkter, som förekomma i Banko-Utskottets betänkande, angående Riksbankens rörelse och förvaltning, ehuru det kunde vara frestande att bringa under öfverläggning den viktiga frågan, huruvida det kan vara gagnande för Riksbanken eller för den allmänna rörelsen eller för ingendera att Riksbanken står såsom ständig lånsökare, äfven utan att kunna använda de upplånta medlen. Äfven skulle det vara för mig angenämt att veta, huruvida någon af Utskottets ledamöter kunde upplysa, hvilken djupsinnig tanke må ligga i det kända förhållande att Riksbanken utgifvit 5- och 10-kronesedlar af mindre dimensioner än dem Riksbanken förut begagnat för samma slags banksedlar. Det är så mycket angelägnare att få veta, hvartill denna ej obetydande förändring skulle tjena, som man förut funnit det oegentligt, att banksedlar af samma valör hade olika storlek och derföre genom ett Kongl. bref af år 1855 förständigat de enskilda bankerna att antaga vissa bestämda dimensioner för hvarje valör af banksedlarne. Då togos Riksbankens sedlar till modell, och Riksbanken har sedermera utgifvit lika stora 5-kronesedlar intill nästlidet år, då förändring skedde. Efter myntkonventionen har ock Norges bank för sina småsedlar antagit samma dimensioner som brukades för de i Sverige omlöparande sedlarne å 5 och 10 kronor. Derföre hafva alla, som ega större kassa-affärer, med ledsnad sett, att Riksbanken nu gifvit ut sedlar af mindre dimensioner än dem Riksbanken förut begagnat; och det kunde vara nyttigt att få veta, hvarföre en sådan

Granskning af
Riksbankens
förvaltning.
(Forts.)

afståtgärd blifvit vidtagen, ty det kan icke vara tänkbart, att det skett för att bereda svårigheter åt de kassörer och kassabiträden, som hafva till åliggande att räkna banksedlar.

Men det är något mycket viktigare än dessa frågor som föranleder mig att i dag taga ordet. Jag ber på förhand om Herr Talmannens öfverseende, om jag nödgas blifva något omständlig, men när jag hinner till slut, hoppas jag, att Herr Talmannen skall finna det hafva varit min pligt att vara noggrann i mina uppgifter och att med behöriga allegater styrka hvad jag kommer att andraga.

Förevarande betänkande omhandlar frågan om decharge för hvad som blifvit vidtaget af bankofullmäktige under åren 1878 och 1879. Man är således fullt berättigad att yttra sig öfver händelser, hvilka timat under nämnda tvenne år, och hvaruti bankofullmäktige på ett eller annat sätt ingripit.

Jag åberopar först, att firman *Asp, Berger & komp.* instälde sina betalningar den 7 November 1878 och att vid sammanträde den 16 i samma månad beslöts en administration för firman och utsågos administratorer, som togo allt om händer. Denna firma hade vidsträckta affärer på utlandet och alla, äfven utländska, fordringsägare gingo in på att bevilja afveckling medelst administration. Riksbanken höll sig afsides, men plötsligt, den 19 November, stämde Riksbanken firman på konkurs, hvilken således följde. Riksbankens motiv för denna sak kan jag icke utröna och vill således icke antyda något, men jag vill påpeka det förhållande att Riksbanken stod icke i sämre rätt än alla andra firmans fordringsägare och att det hade varit Riksbanken tillåtet att öfvervaka sina angelägenheter hos firman på hvad sätt bankofullmäktige behagade under administrationen. Genom konkursen iråkade firmans oprioriterade fordringsägare ofelbart ökade förluster, ty det afbrott, som skedde i afvecklingen, då ingen egde att svara för firman, vållade att försäljningen af en ovanligt stor utsänd last icke kunde behandlas så som vederborde, utan blef lasten upplagd och sedermera såld på auktion. Det är också känt, som jag också tog mig friheten att den 3 Mars 1879 här omförmäla, att Riksbanken sökte bestrida Finlands banks rättmätiga anspråk att bevaka sina intressen hos firman och att deltaga i valet af gode män; men lyckligtvis skyddade den gången svensk domstol den utländska bankens i lag grundade rättigheter mot Riksbankens invändningar.

Denna firma har nu delat ut 20 procent och kommer väl att dela ut ytterligare 5 procent; men sannolikt hade afvecklingen kunnat gå fortare och med bättre resultat än konkursen.

På hösten 1878 förekom, att en bruksfirma, som hade mycket omfattande affärer, *Hofors-Hammarby aktiebolag*, fann sig nödsakad att sammankalla sina kreditorer. Det skedde den 6 November och samma dag utsågos administratorer. Den 9 November beslöto administratorerna att begära betalningsansånd hos Riksbanken, ty fullmäktige i Riksbanken ega icke enligt reglementet rätt att ingå på

afveckling medelst administration, men de hafva full rättighet att bevilja betalningsansånd för sådana dess fordringar, som icke kunna å förfallodagen gäldas. Ett sådant betalningsansånd var af högsta vigt, ty man må besinna att i saknad af lag om afveckling medelst administration måste det vara alla fordringsegarnes samverkan för att kunna åstadkomma en sådan. Detta betalningsansånd begärdes den 9 November och erhöles först den 13 December. Om Herr Talmannen kunde göra sig en föreställning om den oro och de bekymmer som härigenom förorsakades dem, som åtagit sig det dryga ansvaret att förvalta fordringsegarnes tillgångar, så skulle Herr Talmannen inse att detta uppskof var nästan liktydigt med att bankofullmäktige ville förbehålla sig att hvilket ögonblick som helst störta firman i konkurs. Nästan hvarje dag ankommo bönfällande skrivelser om medel till arbetets upprätthållande vid de stora verkstäderna, och man visste att den talrika arbetarebefolkningen derstädes endast hade den dagliga arbetsförtjensten att lefva af, men man visste äfven att om man lemnade penningar, så blefve man i händelse af konkurs endast oprioriterad fordringsegare för hvad man sålunda förskjutit. Frågan om det begärda betalningsansåndet uppsköto bankofullmäktige gång efter annan att afgöra, alldeles som om det varit dem behagligt att vålla administratorerna denna oro. Något annat skäl kan jag för min del icke tänka mig. När sedermera ansåndet ändtligen beviljades den 13 December, då betryggades ställningen vid bruksegendomarne, och arbetet fortgick och har lyckligtvis ända till den dag i dag är fortgått.

*Granskning af
Riksbankens
förvaltning.
(Forts.)*

Då sedermera fråga förekom i November 1879 om administrationens förlängning, inträffade det märkliga, att vid sammanträde mellan fordringsegarne förekom, enligt det af notarius publicus förda och af dem det gäller med egen hand justerade protokoll, följande: »Då nu val af administratorer skulle företagas, tillkännagaf Herr *Richter*, att han vore bemyndigad afgifva den förklaring att bankofullmäktige icke torde vara obenägna att med vissa vilkor bevilja bolaget ytterligare betalningsansånd, likväl under den förutsättning att bruksegaren P. A. Cassel komme att deltaga i administrationen, dertill han, på gjord tillfrågan, förklarar sig villig.» Jag anför detta för att visa, huruledes bankofullmäktige, som icke ega bemyndigande att bevilja afveckling medelst administration, hafva sökt att antingen tillsätta administratorer eller också att på denna omväg framdrifva en konkursansökan, utan att behöfva underteckna densamma. Det senare har som bekant inträffat, och det är således bankofullmäktige förbehållet att äfven i detta fall hafva föranledt konkurs, der afveckling kunnat fortgå, ifall det af Riksbanken medgifvits.

För att visa om och i hvad mån det varit någon fara för Riksbanken att förlora något af sin fordran, torde det tillåtas mig att ur offentliga handlingar omförmåla att, sedan Riksbanken försålt åtskilliga hypotek — hvartill den var fullt befogad och mot hvilket förfaringssätt någon anmärkning icke kunde göras, enär alla forma-

*Granskning af
Riksbankens
förvaltning.*

(Forts.)

af liteter iakttagits, och konkursen redan var börjad — så återstod af Riksbankens fordran hos massan 200,969 kronor 21 öre. Då beslöto gode männen att betala Riksbanken fullt med upplupna räntor, hvaraf en del uppingo till 7 procent och således voro ganska betungande. Dervid återlemnade Riksbanken öfverhypotek till följande belopp:

1:o. Fastighetsinteckningar till belopp af 85,000 kronor, hvilka voro otvifvelaktigt säkra, emedan de voro så gamla att de legat såsom säkerhet för lån i bruksegarnes hypotekskassa.

2:o. Avesta-Garpenbergs partialförskrifningar å 200,000 kronor. Om deras värde vill jag icke yttra mig, emedan bolaget är under konkurs, och det således är för tidigt att säga något om den saken; men på offentlig auktion hafva de blifvit försålda till 60 procent, och deraf kan enhver bilda sig ett omdöme om deras värde.

3:o. Två af Hofors och Hammarby aktiebolag utgifna och i bruksförlaget intecknade reverser å tillhopa 100,000 kronor jemte ränta försedda med fyllnadsborgen af otvifvelaktigt vederhäftiga personer.

4:o. Reverser å tillhopa 270,000 kronor jemte ränta, utgifna af enskilde aktieegare i Hofors och Hammarby aktiebolag.

Jag har besvärat Herr Talmannen med denna uppgift blott för att visa att enligt min öfvertygelse, och mångas med mig, var det ej fråga om att icke Riksbanken skulle få sin fordran hos denna massa till fullo gulden och att således icke någon farhåga att förlora kunde vara det motiv, som föranledde bankofullmäktige att mot massan och mot medfordringsegarne i massan uppträda på sätt som skedde.

Den 6 December 1878 instälde firman Godenius & komp. sina inbetalningar. Beslut om afveckling medelst administration fattades genast af fordringsegarne, som utsågo likvidatorer, såsom de i handlingarne kallas. Den 3 Januari 1879 begärdes af likvidatorerne betalningsanstånd af Riksbanken. Detta beviljades den 9 i samma månad till årets utgång, dock blott för den förutvarande äldre bolagsmannen i firman, som derur redan utträdt, men tecknat sin borgen för firmans skulder till betydliga belopp.

Den 1 Februari begärdes betalningsanstånd för firman, men den 2 Maj begärde fullmäktige uppgift om firmans ställning. Den 16 Maj beviljades betalningsanstånd till 1 November, men den 23 Oktober beslöto fullmäktige att stämma firman på konkurs. Motivet för detta beslut vill jag icke fördölja; det var försäljningen af en egendom som heter Bäcka-Fredshammar, till hvilken försäljning jag har tillfälle återkomma, när jag kommer till det fjerde speciella fallet, der bankofullmäktige uppträdt på samma sätt som i förevarande.

Den 4 November tillskrefvo likvidatorerna fullmäktige och anhöllo om anstånd till den 31 Januari 1880 och denna skrift, jemte redogörelse för ställningen, slutar på detta sätt:

»Skulle någon af Herrar Godenius & komp., Herr N. M. Höglund eller Herr Sam. Godenius försättas i konkurs, omöjliggöres helt och

hållet reorganisationen af Nyhammars jernverks aktiebolags affärer, hvilket vore mycket att beklaga, då deremot ett lyckligt realiserande af den uppgjorda planen skulle blifva till stor båtnad för alla intresserade.

*Granskning af
Riksbankens
förvaltning.
(Forts.)*

På grund af hvad vi nu haft äran anföra, synes det vara af stor vigt att handelsfirman Godenius & komp. får i lugn afveckla sina affärer, och då dessutom vid det sammanträde, som vi i går hade med dess fordringsegare, ytterligare betalningsanstånd af dem enhälligt lemnades till i slutet af Januari 1880, få vi värdsamt anhålla det herrar fullmäktige ville återtaga den konkursstämming, som de på Godenius & komp. uttagit; samt i likhet med öfrige fordringsegare godhetsfullt bevilja dem betalningsanstånd till den 31 Januari 1880.»

Detta lemnade fullmäktige utan afseende. Då ingingo likvidatorerne den 8 November till fullmäktige med en skrift så lydande:

»För att gifva en ytterligare grund för vår anhållan (om betalningsanstånd), hafva vi förskaffat oss och få här till herrar fullmäktige öfverlemna en af åtskilliga personer utfärdad garanti för den brist intill visst belopp, som kan för Riksbanken genom bifall till denna anhållan uppstå.»

Garantiförbindelsen har jag också i min hand, men vill icke besvära med dess uppläsande, men den är så ovilkorlig och under-teknad med så utmärkt goda namn, att fullmäktige blefvo bevekta och beviljade det sökta betalningsanståndet till ultimo Januari 1880. Att Riksbanken redan den 30 December blifvit af denna firma fullt liqviderad, så till kapital som till ränta, är en sak som torde böra omnämnas, likasom att Riksbanken hade lika säkert blifvit liqviderad, äfven om icke herrar fullmäktige gått så hårdhänt tillväga mot firman som här visar sig att de gjort.

Det fjerde fallet, som föreligger, är det allra märkvärdigaste af dem alla och har ur mer än en synpunkt blifvit skärskådadt af de mest opartiske personer. Händelsen var, att firman N. M. Höglund, som under en följd af år drifvit omfattande affärer, hufvudsakligen i jern, instälde sina betalningar i November 1878. Till den 3 December sammankallades kreditorerna, hvilka utsågo några personer att undersöka ställningen; emellertid sattes alla tillgångarna »i taka händer». Den 28 December hölls nytt sammanträde för att afgöra om firman skulle försättas i konkurs eller om affärerna skulle afvecklas medelst administration. Detta senare beslutades *enhälligt*. För Riksbankens förhållande till firman kommer jag nu att redogöra i kronologisk ordning. Firmans skuld var, enligt afslutade böcker, 6,148,078 kronor 60 öre, förutom borgensförbindelser till belopp af 2,700,600 kronor. Sedan afvecklingen medelst administration blifvit enhälligt beslutad af de tillstädeskomne och beslutet biträdt af utländska fordringsegare, utsågos administratorer, bland hvilka funnos en erfaren jurist af högt anseende såsom sådan och en erfaren bruksidkare. Jag nämner detta för att beteckna att personer med stor sakkännedom representerade fordringsegarnes intressen.

Granskning af
Riksbankens
förvaltning.
(Forts.)

Administratorerna beslöto att hos bankofullmäktige anhålla om betalningsanstånd till den 15 Maj för en vaxel å 24,000 francs, för hvilken hypotek var lemnadt i Aug. Lind & k:s revers å 25,000 kronor, att betalas den 15 Maj 1879; och för en vaxel å 55,000 riksmark till den 31 Oktober, för hvilken ingen säkerhet var lemnadt. Öfrige lån eller kreditiv skulle å förfallodagen af administratorerna infrias eller omsättas.

Denna ansökan inlemnades den 29 Januari, och beslöto fullmäktige att den 30 Januari öfverlemla den till Riksbankens ombudsman för yttrandes afgifvande. Den 6 Februari sammanträdde fullmäktige, och dervid föredrogs ombudsmannens utlåtande, som bland annat innehöll:

»Någon särskild eller ytterligare åtgärd för bibehållande af Riksbankens fordringsrätt hos firman läser således icke erfordras, derest betalningsanstånd, på sätt begärdt blifvit, beviljas för den redan domfästa vaxelfordringen till den 1 instundande November och för vaxeln å 24,000 francs till den derföre hypotiserade skuldförbindelsens förfallotid; dock torde vid beviljande af detta anstånd böra fästas det förbehåll, att inflytande valuta för nyssnämnda hypotiserade förbindelse får användas till betalning jemväl af den andra vaxeln å 55,000 riksmark.»

Efter föredragning häraf och öfverläggning beslöto fullmäktige att till annat sammanträde uppskjuta detta ärendes behandling.

Den 13 Februari beslöto fullmäktige att infordra fullständig redogörelse öfver firmans ställning. Administratorerna besvarade denna uppmaning.

Den 3 April beslöto fullmäktige att den 17 April *företaga frågan till afgörande.*

Den 1 Maj beslöto fullmäktige att infordra upplysning af administratorerna om den förändrade ställning af firmans affärer, som inträffat sedan sista uppgiften, »och beslöto herrar fullmäktige nu låta föreliggande ärende ytterligare *hvila* till sitt nästa ordinarie veckosammanträde».

Den 2 Maj tillskref bankosekreteraren administratorerna och begärde upplysningar om förändringarna i firmans ställning.

Den 8 Maj anmälde, att förnyad redogörelse inkommit angående firmans ställning, och beslöto herrar fullmäktige, »att dessa handlingar skulle bland herrar fullmäktige cirkulera».

Den 16 Maj förekom ansökan om betalningsanstånd, såsom orden lyda, »till slutlig pröfning» inför bankofullmäktige. Fullmäktige beslöto, att derest administratorerna ville lemna en särskild förbindelse »att förvalta firmans tillgångar så, att ej någon borgenär på andras bekostnad tillgodoses eller desamma på annat sätt till deras förfång förskingras», så ville fullmäktige bevilja betalningsanstånd till utgången af Oktober.

Den 23 Maj anmälde, att hypoteket för vaxeln å 24,000 francs blifvit inbetaldt med 25,875 kronor, men som till samma

vexel, för hvilken hypoteket blifvit lemnadt, erfordrades endast 17,769 kronor 98 öre såsom full betalning, så befans ett öfverskott på denna liqid af 8,105 kronor 2 öre, som ofelbart genast bort återställas till firmans administratorer. Men bankofullmäktige ansågo dessa penningar som god pris och togo dem såsom en tvungen afbetalning å vexeln på 55,000 riksmark, som var nödlidande. Ombudsmannen förklarade nu »detta förfarande vara med lag öfverensstämmande». Detta var den 23 Maj, men den 6 Februari förklarade ombudsmannen, att Riksbanken behöfde skaffa sig denna rättighet genom ett särskildt förbehåll, som kunde göras såsom vilkor för beviljandet af betalningsanstånd.

*Granskning af
Riksbankens
förvaltning.
(Forts.)*

Administratorerna upplyste vid sammanträdet den 18 Juni, »att vid liquiden i vintras af ett kreditiv å 100,000 kronor Riksbanken icke begärt att behålla det öfverskott af några tusen kronor, som då uppstått vid de för kreditivet lagda hypotekens realiserande». Hypoteken utgjordes af Statens och Allmänna hypoteksbankens obligationer, hvilka blefvo till kreditivets betäckande sålda, och det vid försäljningen uppkommande öfverskott, stort 5,443 kronor 64 öre, återställdes af Riksbanken utan betänklighet till administratorerna. Hvarföre hafva bankofullmäktige uti två likartade liquider förfarit på så väsentligen olika sätt?

Twisten om förbindelsen började den 17 Maj genom skrifvelse från fullmäktige, derpå förklarade sig administratorerna villige att afgifva en sådan förbindelse, dock med inskjutande af orden: »med vår vilja och afsigt». Härpå svarade fullmäktige den 23 Maj, att de icke ansett sig kunna godkänna en sådan förbindelse, men ville till Torsdagen i nästa vecka (den 29 Maj) gifva rådruum för administratorerna.

Den 28 Maj begärde administratorerna tre veckors anstånd och den 29 Maj funno herrar fullmäktige »sig sakna allt skäl att frångå det af dem uppställda, men, oaktadt gifvet rådruum, ej uppfylla vilkor om afgifvande af en förbindelse i omförmälda hänseende så affattad, som herrar fullmäktige äskat, den förut ingifna ansöknigen, om anstånd med betalningen af bemälda firmas skuld till Riksbanken, ej böra bifallas».

Den 4 Juni anmälde administratorerna, att firmans borgenärer blifvit kallade till den 18 Juni, och anhöllo att »med slutliga profningen af vår begäran om betalningsanstånd må benäget uppskjutas till dess berörda sammanträde egt rum».

Vid fullmäktiges sammanträde den 5 Juni beslöto fullmäktige, »att administratorernas nu förevarande skrift skulle lemnas utan afseende».

Den 11 Juni hade administratorerna begärt att erhålla de 8,105 kronor 2 öre, som utgjorde ett öfverskott vid liquiderandet af vexeln å 24,000 francs.

Vid sammanträde den 14 Juni bordlades den frågan och vid nytt sammanträde den 3 Juli afslogs framställningen.

Granskning af
Riksbankens
förvaltning.
(Forts.)

Den 5 Juli inlemnades en förbindelse af administratorerna så lydande: »att efter bästa förstånd förvalta firmans tillgångar, så att någon borgenär icke på annans bekostnad ses till godo eller firmans tillgångar på något annat sätt till borgenärernas förfång förskingras.

Den diplomatiska notvexlingen om ordställningen i en alldeles obehöflig förbindelse var nu uttömd och herrar fullmäktige beviljade det betalningsanstånd intill Oktober månads utgång för Riksbankens enda fordran, stor 55,000 riksmark, hos firman, som af administratorerna blifvit begärd den 29 föregående Januari.

Tänk huru mycket skrifvande, hufvudbry och ledsamheter, som under närmare ett halft år sysselsatt många tankar.

Men nya moln uppstego på administrationens horisont.

Den 16 Oktober beslöto fullmäktige att, med anledning af skedd försäljning af Bäcka och Fredshammars bruks- och landtegendom, uti hvilket bruksbolag firman egde $\frac{1}{32}$, infordra afskrift af köpekontraktet. Försäljningen af Bäcka och Fredshammars ansågs af alla andra fordringssegare hos firman högst fördelaktig för det gäldbundna boet, ty ingen köpare kunde så högt betala dessa egendomar som Stora Kopparbergs Bergslag, som förut innehade ett betungande kontrakt, som ålade Bäcka och Fredshammars bruksbolag att hembjuda till bergslaget det timmer, som afverkades å bruksbolagets skogar. Med försäljningen kom firman dessutom i åtnjutande af den fördelen, att få utplåna 172,000 kronor af sina borgensförbindelser. Men allt detta inverkade icke på fullmäktige, hvilka likväl förut lemnat försäljningen af firmans andel i Ljusne jernverksbolag utan anmärkning.

Den 23 Oktober beslöto bankofullmäktige att skyndsammelingen försätta firman N. M. Höglund i konkurs. I brådskan hade fullmäktige glömt, att Riksbanken då icke innehade någon till betalning förfallen fordran af firman, ty enär bankofullmäktige den 5 Juli beviljat betalningsanstånd till Oktober månads utgång för Riksbankens enda återstående fordran hos firman på 55,000 riksmark, borde denna omständighet hafva utgjort tillräckligt hinder för Bankofullmäktige att med sådan ifver uppträda. Förfaringssättet väckte också ett oerhördt uppseende. Anloppet mot administrationen fick allt utseende af en åtgärd att på ett eller annat sätt utpressa ett belopp motsvarande Riksbankens oprioriterade fordran hos firman.

Den 28 Oktober ingåfvo administratorerna en skrift med anhållan att konkursstämningen å firman skulle återtagas. Detta gjorde fullmäktige den 30 Oktober och beviljade anstånd till den 14 November, emedan administratorerna uttryckt den förhoppning, att medelst sammanskott af andra personer, utan att vidröra det gäldbundna boets tillgångar, medel skulle kunna sammanskrapas till att kunna liqvidera Riksbankens fordran till fullo. Detta lyckades. Ett subskriberadt belopp af 43,110 kronor 48 öre tillställes Riksbanken den 12 November.

Så snart det blef känt att Riksbanken lyckats utpressa full

betalning genom sammanskott af andra personer utan att vidröra *Granskning af Riksbankens förvaltning.* firmans tillgångar, så kom en stor fransk bankinstitution, som för öfrigt är Riksbankens korrespondent i Paris, — jag säger dermed alldeles icke att det var på invit af Riksbanken, tvärtom tror jag att den blifvit af Riksbanken afstyrkt, men den kom i alla fall — antagligen till följd af Riksbankens exempel och begärde sina pennin-*(Forts.)* gar hos det gäldbundna boet. Den hotade med konkurs, och sådan hade utan tvifvel uppstått, om det icke lyckats administratorerna och andra att för den franska bankinrättningens styrelse ådagalägga att så ovanliga förhållanden vore rådande här i landet, att ingen främling gerna kunde göra sig en föreställning derom, nemligen att en stor statsbank kunde mot sina medfordringsegare hos en fallen firma tillvägagå såsom här skett. Vid det förhållandet skref den franska banken och förklarade, att den icke ämnade vidtaga vidare åtgärd. För att få riktigt klart för sig betydelsen af dessa fullmäktiges tillgöranden gent emot en firma under afveckling, ber jag att få nämna, att afvecklingen lyckats så att den redan är färdig, och att om Riksbanken hade gått in på att nöja sig med samma vilkor som de öfriga kreditorerna, så skulle den förlust som Riksbanken gjort på den på obestånd råkade firman uppgått till endast $\frac{6}{10}$ % af firmans skuldsomma, firmans borgensförbindelser ej inberäknade. Det har derföre synts mig angeläget att, då Banko-Utskottet icke med ett ord omnämnt dessa förhållanden och då de uppgifter, som jag lemnat, äro fullkomligt öfverensstämmande med en bestyrkt afskrift af bankofullmäktiges protokoll, låta dessa saker komma till Herr Talmannens och Kammarrens kännedom. Det är en ganska tänkvärd omständighet, att en stor statsinstitution skall på det sättet »lägga sten på börda», och det har gått derhän att man icke har någon aning om, hvad som kan inträffa härnäst. Det är derföre jag för min del vördsamt hemställer att, då en sådan fråga icke blifvit som sig bort behandlad af Banko-Utskottet, få komplettera uppgifterna för att visa, huruledes en administration af en firma med en skuldsomma på mer än sex millioner kronor och borgensförbindelser till öfver två millioner kronor blifvit bragt till sådant slut, att redan den 16 Februari innevarande år administratorerna, oakadt det krig, som blifvit fördt af bankofullmäktige mot densamma, lyckats afgifva berättelse till fordringsegarne angående afvecklingens afslutande.

Skulderna kunna nu liqvideras med $27\frac{1}{2}$ % med upplupna räntor, hvilket omöjligt kunnat ske, om konkurs inträffat.

På grund af hvad jag tagit mig friheten anföra och med anledning af den oro, som verkligen är mera allmänt rådande än personer utanför affärlifvet kunna föreställa sig, anhåller jag nu vördsamt, att Herr Talmannen behagade framställa proposition derpå att man må få ett något modifieradt beslut, hvarigenom man icke behöfver *jurare in verba magistri* på protokoll i hvilka Utskottet icke funnit anledning att finna något märkvärdigt, men som inne-

Granskning af Riksbankens förvaltning.
(Forts.)

af hålla sådana märkvärdigheter som dem af hvilka jag nu anfört en del. Jag tror att vår stora statsinstitution skulle vinna derpå att intaga en upphöjdare ställning och icke på detta sätt störande ingripa, ty om den styrelse som finnes anser anledning vara att förhindra en administration, så är det bättre att göra som i den Asp-Bergerska affären att genast slå ikull firman, än att låta ett damoklessvärd hänga öfver en afveckling, som med stor samvetsgrannhet och nit blifvit förd till ett efter omständigheterna lyckligt slut. Jag hemställer att Kammaren måtte för sin del besluta, »att Riksdagen, utan att dermed uttala ett godkännande af bankofullmäktiges åtgärder i vidsträcktare mån, än de finnas omförmälda i Banko-Utskottets memorial N:o 2, beviljar fullmäktige i Riksbanken ansvarsfrihet för förvaltningen af Riksbankens så väl hufvud- som afdelningskontor under år 1878, äfvensom från den 15 Januari 1879 till samma dag innevarande år».

Herr Ekman, Johan Jakob: Ehuru det väl egentligen tillkommer bankofullmäktige att, om de dertill finna anledning, svara på de anmärkingar mot Riksbankens styrelse och förvaltning, som den föregående talaren framställt, så vill jag dock, med anledning af Herr Wallenbergs nyss åhörda anförande, yttra så mycket jag här anser tillständigt att yttra och som jag har kännedom om, och jag gör detta så mycket hellre som Herr Wallenberg sjelf vädjat till Utskottets ledamöter åtminstone i en af de punkter, hans anmärkingar beröra, i det han nemligen hemstälde, om icke någon ledamot af Utskottet kunde upplysa om ett af honom vidrördt förhållande. Den första anmärkningen, som Herr Wallenberg framstälde, var den, att han ansåg olämpligt att Riksbanken upplånade medel till högre belopp än Riksbanken kunde utlåna och att Riksbanken betalade högre ränta än Banken hade af sina egna tillgångar. Jag tror mig icke gå grannlagenheten för nära, då jag säger, att jag antager, att inom Banko-Utskottet verkligen en och annan ledamot varit af den mening att bankofullmäktige hållit giroräntan väl hög och att fullmäktige väl med skäl kunde hafva tagit bort det streck, som fullmäktige fastställt mellan belopp af 25,000 kronor och högre belopp af i förra fallet 3 procent och i det senare fallet 2 procent och hvilket beslut sedan ändrats derhän, att strecket satts mellan belopp af 10,000 kronor och högre summor; men jag tror mig icke heller träda grannlagenheten för nära, då jag här anför hvad som torde vara temligen allmänt bekant, nemligen att detta streck snart kommer att helt och hållet borttagas. För öfrigt lärer väl denna fråga icke vara af den beskaffenhet, att den bort intagas i dechargebetänkandet eller föranleda någon inskränkning af det tillstyrkande Utskottet gjort om beviljande af full decharge åt bankofullmäktige.

Herr Wallenberg har väckt åtskilliga motioner rörande beräkning af ränta å de medel, som Riksbanken upplånar, och till och med

gått så långt, att han föreslagit, att de medel som inestå på giro-*Granskning af*
räkning icke skulle draga *någon* ränta. Dessa motioner har Utskot-*Riksbankens*
tet ännu icke behandlat, utan de ligga ännu hos fullmäktige, men *förvaltning.*
då Utskottet kommer att upptaga dem till behandling, då först blir *(Forts.)*
det tillfälle för Utskottet att uttala sig om de åsichter, som fullmäktige i detta afseende ansett böra göras gällande. Herr Wallenbergs andra anmärkning rörde sedlarnes dimensioner. Äfven i afseende å denna fråga har Herr Wallenberg väckt en motion, och jag kan derom endast säga hvad jag nyss sagdt om hans öfriga motioner, eller att den kommer att med det snaraste behandlas af Utskottet och Utskottet kommer då att få tillfälle yttra sig om lämpligheten eller olämpligheten af fullmäktiges beslut i denna sak. Hvad åter beträffar den sista och den svåraste anmärkningen, som Herr Wallenberg gjorde rörande förvaltningen af Riksbanken och hvilken angick den behandling som fullmäktige egnat åtskilliga firmor, hvilka varit nödsakade att afträda sina tillgångar till borgenärer, så förmodar jag att Herr Wallenberg haft rätt att yttra sig om dessa förhållanden, då Kammarens högt ärade Talman icke afbrutit hans yttrande; men jag ber tillika få säga, att för min del finner jag Herr Wallenbergs framställning i frågor som beröra enskilda personers förhållanden ytterst opassande.

Att *Utskottet* icke kan besvara Herr Wallenbergs yttrande, äfven om Utskottet eljest vore i tillfälle att så i detalj följa dessa förhållanden som Herr Wallenberg nyss gjort, är emellertid alldeles klart. § 3 af instruktionen för Banko-Utskottet innehåller nemligen: »Utskottets ledamöter åligger att doldt och förtegardt hålla hvad som rör enskilda personers förhållande till Banken, eller för öfrigt, i afseende å detta verks förvaltning, enligt Riksdagens beslut tyst vara bör.» Huruvida någon af Herrar fullmäktige inom denna Kammare anser sig påkallad att lemna något svar på hvad den föregående talaren anmärkt, vill jag för min del lemna aldeles derhän, men jag ber också att få anmärka, att behandlingen af ärendena inom Utskottet icke tillgår och icke *kan* tillgå på det sätt Herr Wallenberg här tyckes förmoda, emedan det tillhör revisorerna att göra de anmärkningar, som de finna sig befogade att göra på förvaltningen af Riksbankens medel och behandlingen af Riksbankens läneangelägenheter. Revisorerna hafva för år 1878 yttrat sig i 47:de § af sitt utlåtande, att Revisorerna finna sig »i afseende på Riksbankens styrelse och förvaltning under den tid revisionsförrättningen omfattar icke hafva något att erinra».

För 1879 har, såsom bekant, ingen revision ännu egt rum, och således hafva Revisorerna icke kunnat yttra sig om hvad som passerat under 1879, utan det blir först nästkommande riksdags Banko-Utskott som får upptaga de anmärkningar, hvartill Revisorerna möjligen må finna anledning. Jag anhåller om bifall till den af Banko-Utskottet tillstyrkta ansvarsfriheten för fullmäktige i Riksbanken.

*Granskning af
Riksbankens
förvaltning.*
(Forts.)

Herr P. Olsson: Då jag hörde den förste ärade talaren, måste jag bekänna, att hans föredrag var af den beskaffenhet, att man verkligen nödgades säga, att det saknade det innehåll och den bevisning, som man eljest ganska ofta finner uti hans anföranden. Han håller sig vid sådana frågor, som, efter mitt förmenande, äro af den beskaffenhet, att de hvarken böra eller lämpligen kunna dragas under offentligheten. Han har förskaffat sig sådana protokoll, som handla om enskilda affärer och enskilda personer, och hvilkas förhållande till Riksbanken väl icke borde blifva föremål för behandling inom en riksförsamling; detta är så mycket mindre förhållandet, som flera af de affärer, med hvilka han sysselsatte sig, redan äro med Riksbanken uppgjorda och således icke böra eller kunna vara föremål för Utskottets uppmärksamhet vid genomläsandet af bankofullmäktiges protokoll.

Men det är icke blott denna omständighet, som jag tillåter mig fästa den ärade Kammararens uppmärksamhet vid, utan äfven derpå, att den ärade talaren klandrade Utskottet, derför att Utskottet icke uti sitt betänkande hade omnämnt dessa protokoll och således lemnat tillfälle för honom att mot bankofullmäktige göra de anmärkningar, som han funnit för godt.

Då man besinnar, att fullmäktiges protokoll icke endast innehålla de protokoll, som den värde talaren åberopat, utan äfven många andra, som jemväl afhandla enskilde personers affärer med och förhållanden till Riksbanken, och hvilka sålunda, enligt hans förmenande, hade bort blifva föremål för Utskottets omnämnande i dess betänkande, så skulle den naturliga följden häraf blifva, att, — då ju Utskottet icke kan på förhand veta, hvilka protokoll den ärade talaren önskar skola framdragas och hvilka förtigas — om Utskottet hade omnämnt ett enda protokoll eller de affärer, som deri afhandlades, alla öfriga liknande protokoll skulle framdragas. Hvertän ett sådant tillvägagående skulle leda, måtte ligga i öppen dag för hvar och en, som har någon kännedom om, hvad som hör till affärlifvet och särskildt hvad som hör till bankaffärer. Obestriddigt torde nemligen vara, att om man på detta sätt skulle behandla de transaktioner och låneaffärer, som förekomma under den tid dechargebetänkandet omfattar, skulle icke blott fullmäktige derigenom sättas i en sådan ställning, att det blefve svårt, om icke omöjligt, att till dessa förtroendeplatser erhålla fullt lämpliga personer, utan äfven den stora allmänheten skulle betänka sig mer än en gång, innan den inläte sig i affärer med en sådan inrättning, som på detta sätt kunde blifva föremål för offentligt afhandlande och derigenom affärer framdragas, som helt och hållet äro af enskild art. Dessutom, hvilken nytta skulle genom ett sådant förfarande tillskyndas Riksbanken eller den allmänna rörelsen? Jag blott frågor.

Beträffande den förste talarens anmärkning mot den ränta, som fullmäktige i Riksbanken betalat, och samme talares klander af de utgifna femkronesedlarne, derför att dessa vore för små, skulle jag

visserligen kunna inskränka mig till att instämma i hvad Utskottets ordförande i detta afseende yttrat, då han nämnde, att motioner i dessa ämnen till Utskottet inkommit och framdeles komma att behandlas. Men jag anser mig redan nu böra uttala den åsigt — helst det gäller en förfluten tid och således i någon mån kan inverka på Kammarens omdöme i fråga om decharge för fullmäktige — att bestämmandet af den ränta, som bör erläggas för i Riksbanken deponerade medel, rimligtvis icke kan tillkomma någon annan än fullmäktige, likasom ingen annan är i tillfälle att pröfva, hvad som i detta afseende är för Riksbanken fördelaktigt. Detta förhållande torde vara klart äfven för den ärade talaren, som häremot rigtade sin anmärkning, hvilken jag ej anser mig vidare behöfva bemöta.

*Granskning af
Riksbankens
förvaltning.
(Forts.)*

Hvad sedlarne å fem kronor åter angår, har Utskottet ganska noga genomgått fullmäktiges protokoll och dervid funnit, att frågan inom fullmäktige varit föremål för omsorgsfull och noggrann pröfning; likasom ock att fullmäktige inhemtat meddelanden från utom fullmäktige stående, tekniskt bildade, sakkunnige personer. Min öfvertygelse är därför, att mot fullmäktiges åtgöranden med afseende på dessa sedlar icke någon skäligen bör kunna göra någon anmärkning.

Med fästadt afseende på dessa omständigheter, som jag nu tagit mig friheten i allra största korthet antyda, tror jag att det bör vara klart för hvar och en, som närmare tänker på de verkliga förhållanden, som föreligga, att den förste talarens anmärkning är icke blott olämplig, utan äfven obefogad, och därför bör lemnas utan afseende. Det är visserligen sant att han, uti sin till Herr Talmannen aflemnade proposition, *icke* vill att fullmäktige i Riksbanken *icke* skola erhålla decharge; men denna proposition innehåller i alla fall en sådan »prickning», om jag så får uttrycka mig, af fullmäktige, att det svårligen kan anses annorlunda än som ett skarpt ogillande af hvad fullmäktige åtgjort. Under sådana förhållanden tillåter jag mig yrka bifall till en *ren* decharge; och skulle en granskning, en *noggrann* granskning, af fullmäktiges maktpåliggande verksamhet företagas, skulle — enligt mitt förmenande — en sådan snarare utfalla till fullmäktiges fördel än nackdel. Jag yrkar därför bifall till Banko-Utskottets förslag.

Herr vice Talmannen: Jag instämmer allt för lifligt i hvad ordföranden i Banko-Utskottet och en annan ledamot af detta Utskott yttrat om det olämpliga i att skärskåda enskilde personers förhållanden till Riksbanken för att jag skulle följa den ärade talaren på stockholmsbänken i detta hans förfaringssätt, men hans yttrande afser en principfråga, som jag icke kan lemna oanmärkt. Af hans yttrande framgår, att han anser, att fullmäktige i Riksbanken, därför att de icke hafva rätt att bevilja afveckling medelst administration utan endast betalningsansånd, icke heller skulle hafva rätt att fästa sig vid, *huru* en sådan administration blefve sammansatt. Detta

Granskning af Riksbankens förvaltning.
(Forts.)

är ju uppenbart alldeles orimligt, då på det förtroende man sätter till den administration, som af borgenärerna utsetts för att taga hand om affärerna, ju måste bero, om man tilltror sig att lemna anstånd eller anser sig böra föredraga att låta lagen hafva sin gång. Det torde också vara alldeles uppenbart, att sedan en kreditanstalt eller enskild person fått full betalning, så har han icke längre rättighet att vidare framställa anspråk, och det är således ingen inkonsequens, om den, som framställt konkurspåstående, men sedan fått full betalning, då återtager detta påstående.

Herr Wallenberg: Jag vet att jag alls icke trädt någon grannlagenhet för nära, då jag talade om gäldbundna bon, som inställt sina betalningar och offentligen kallat sina borgenärer samt hållit öfverläggningar inför offentligt protokoll, som kunnat blifva tillgängligt för en hvar, som deraf önskat taga del. Jag tror icke att det är samma sak som att kränka någon enskild persons eller firmas kredit, som är i aktiv verksamhet. Då affärerna äro slut, antingen det är *konkurs* eller *afveckling medelst administration*, så äro de af den beskaffenhet, att de kunna och böra vara föremål för hvilket offentligt bedömande som helst, ty något hemlighetsmakeri behöfver då icke komma i fråga, — och jag är nog lycklig att finna att denna åsigt delas af vår högt aktade Talman. Hvars och ens rättighet att, då det är fråga om bankofullmäktiges åtgärder i afseende på firmor, som inställt sina betalningar, här inlåta sig på att bedöma, huruvida dessa åtgärder verkligen stå i öfverensstämmelse med hvad som allmänt antages böra ske eller äro så exceptionella, att de böra dragas fram för Kammaren till allmänt begrundande, detta är hvad jag nu gjort och kommer att göra i alla liknande fall. Här är den exceptionella åtgärden, att Riksbanken först beviljat betalningsanstånd till den 31 Oktober och sedan stämt firman på konkurs den 23 Oktober. Vidare är det här det märkliga förhållandet, att Riksbanken för en *oprioriterad* fordran hos en firma, som kommit på obestånd, hållit till godo med subskriberade medel af personer utanför firman. Det är ett slags gåfva, om man så vill, men den är åtminstone icke frivillig, utan den är afpressad, och det är Riksdagens principiella rättighet att bedöma, huruvida det kan vara förenligt med Riksbankens intresse och anseende såsom en stor statsinstitution att gripa till en sådan utväg, som icke plägar anlitas annat än af anonyma långifvare, och an mär icke pligtig att här hemlighålla ett sådant förfarande.

Vidare är det en rättighet för medfordringsegarne i ett gäldbundet bo att beklaga sig inför riksförsamlingen, för att få afgjort om Riksbankens förfaringssätt, hvarigenom medfordringsegares rätt blifvit satt på spel, gillas af Riksdagen, och det är ingenting annat jag i detta fall gjort. Min framställning afser beviljandet af decharge, men jag vill icke godkänna ett sådant förslag, som Banko-Utskottet framställt, hvarigenom Riksdagen obesedt skulle godkänna

allt hvad som möjligen kan stå i bankofullmäktiges protokoll. De uppgifter, jag här lemnat och som stödjade sig på sagde protokoll, uppmuntra icke till ett obegränsadt förtroende till protokollets innehåll. Under sådana förhållanden tror jag det blifver nödvändigt, att Riksdagen kommer att betänka och taga i öfvervägande, huruvida det kan vara förenligt med en statsbanks anseende att gå till väga på det sätt mot firmor, om hvilka man icke med fog kan säga att de kränkt lagen, utan som råkat i sådana olyckor, som alltid äro förknippade med handelsverksamheten, samt huruvida det kan vara rätt att med sådan hårdhet behandla medfordringsegarne i gäldbundna bon, som Riksbanken i de af mig uppgifna fall gjort. Och hvad har vinsten deraf blifvit? Jo, en summa motsvarande åtta tiondels procent af hela skuldsunman hos den sist nämnda firman, och för denna penning brista fullmäktige i sitt eget en gång beviljade betalningsanstånd, och för det andra är det aldeles klart och tydligt, att tillvägagåendet skulle ingifva en förfärlig oro hos dem, som hade åtagit sig afvecklingen, hvilken icke är någon lätt affär, och som i detta fall försiggått med en snabbhet vida öfver förväntan och vida öfver hvad som varit möjligt, om massan blifvit kastad under konkursdomstols behandling. Detta är en principfråga, och föregående bankofullmäktige hafva aldrig inlåtit sig på ett sådant förfaringsätt mot fallna firmor, utan de hafva rent ut sagt: konkurs eller icke konkurs. Om en sådan metod skulle hafva tillämpats 1857 eller 1866, så undrar jag just hvilka följderna skulle hafva blifvit och hvar olyckorna fått en gräns.

Är det nu så att Första Kammarens majoritet, såsom icke osannolikt är, vill, att man skall godkänna denna princip och att Riksbanken skall vara ett damoklessvärd för den allmänna rörelsen, då är det bra att man får veta det, så att affärsvärlden känner hvad den har att rätta sig efter. Jag har icke gjort någon framställning eller fält något yttrande, som jag anser mig böra på något vis modifiera, och kan således icke tillåta Herr *J. J. Ekman* att såsom »opassande» beteckna mitt yttrande. Det är Herr Talmannen som är *custos morum* i Kammaren och icke *en*, som sitter på göteborgsbänken. Jag fortsätter mitt nyss framställda yrkande.

Friherre Klinckowström: Det händer stundom med passionerade jägare, äfven dem med grå hår, att de i sin ifver att förfölja sitt villebråd gå in på otillåten jagtmark och till och med der aflossa sina skott i vädret. Något dylikt har händt den siste talarren under dagens diskussion. På mig har hans anförande gjort ett synnerligen pinsamt intryck. Just genom de detaljerade upplysningar, han varit i stånd att lemna rörande enskilde persons affärsförhållanden till Riksbanken, har han hos mig ytterligare befäst den öfvertygelsen, att bankofullmäktige under den tid, hvarom här är fråga, skött sina åligganden fullkomligt såsom sig bör, i det de i främsta rummet sökt se Riksbankens rätt och förmån till godo

Granskning af
Riksbankens
förvaltning.
(Forts.)

och i andra rummet, så vidt på dem ankommit, äfven sökt lemna något understöd åt de stora näringsföretag, som behöft deras hjälp. Af revisorernas berättelse finna vi, att Riksbankens på indrifning beroende fordringar vid slutet af år 1878 uppgingo till ett belopp af omkring tre millioner kronor. Var det då något så underligt uti, att fullmäktige sökte, så vidt på dem berodde, på laglig väg minska dessa fordringsbelopp, som voro osäkra? Och de hafva gjort detta med den framgång, att den 31 sistlidne Januari återstodo endast omkring 1,600,000 kronor, som på indrifning berodde. Jag tror således, att fullmäktige gjort sig förtjente af Riksbankens och hela landets erkännande och tacksamhet för det de så väl sett bankens rätt och bästa till godo. — Till bestyrkande af sina påståenden har Herr Wallenberg uppläst åtskilliga delar af bankofullmäktiges protokoll. Jag tror, att han derigenom trädt 86 § Regeringsformen något för nära. I slutet af denna paragraf heter det nemligen: »ej må tryckas Banko- och Riksgäldsverkens protokoll och handlingar rörande ärenden, hvilka böra hemliga hållas»; och bedömandet af hvilka protokoll böra hemlighållas, torde icke bero på en enskild riksdagsmans förgodtfinnande, utan på Riksdagens förtroendemän i Banko-Utskottet. Det skulle vara af intresse, om Herr Wallenberg ville upplysa, på hvilken laglig väg han erhållit dessa, som han säger, bestyrkta protokollstrag. Jag tror, att ingen väg i det fallet kan vara fullt laglig. Då Riksdagens revisorer tillstyrkt, att full decharge måtte lemnas åt Bankofullmäktige för den tid revisionen omfattar, och Banko-Utskottet instämt häruti, så finner jag för min del allt skäl att bevilja en sådan decharge, hvarför jag anhåller, att Utskottets hemställan måtte bifallas, men Herr Wallenbergs yrkande lemnas utan afseende.

Herr Jöns Pehrsson: Det torde måhända vara bäst, att denna diskussion slutas snarast möjligt, och jag skall för min del icke länge uppehålla densamma. Men under diskussionen hafva omständigheter trädt i dagen, som kunna komma den utanför stående att undra, huru i vissa fall sakerna kunde komma att gestalta sig, då mäktiga personer icke kunna draga öfverens i ett eller annat afseende. Man skulle kunna tro, att den strid, som jag åtminstone under hela min tid såsom riksdagsman varit vittne till, nemligen striden mellan de enskilda bankernas intressen och Riksbanken, i denna diskussion nått sin högsta spets. Jag är af den öfvertygelse, att det vore väl, om denna strid nu en gång kunde sluta, och jag vet icke något bättre sätt att komma derhän än det, som ligger i denna Kammares och Riksdagens egen makt, då den nemligen kan visa hvad den i detta afseende önskar vid bankofullmäktiges omväljande. — Hvad nu beträffar sjelfva frågan om Riksbanken och det sätt hvarpå dess angelägenheter blifvit skötta, så tror jag verkligen, att, om alla bankstyrelser skulle granska sig sjelfva och sina egna åtgöranden och sedan kasta första stenen på den som skulle anses

det förtjena, så blefve det kanske icke mången, som skulle tilltro sig något sådant. Jag känner en person, som erbjöd en bank papper, hvilkas inlösande var öfver allt tvifvel; men denna banks styrelse svarade, att de papperen tagas icke emot, om också Kongl. Maj:ts namn funnes på dem. Jag vill härmed blott styrka, att den ena bankstyrelsen kan i många fall icke vara stort bättre att hafva att göra med än den andra. Jag beklagar för öfrigt, att kanske ett icke så ringa antal personer kommit att vid ett eller annat tillfälle få sitta emellan för en sådan strid som den hvarom jag talat, jag vill icke kalla den personlig, men så kan den understundom tyckas vara. För min del tror jag, som sagdt, att det bästa korrektivet skall visa sig vara just då bankofullmäktige skola väljas. — I afseende å det föreliggande betänkandet önskar jag intet annat slut än det hvartill Utskottet kommit.

Granskning af
Riksbankens
förvaltning.
(Forts.)

Herr Wallenberg: Jag är skyldig ett svar på den välmentade fråga Friherre Klinckowström nyss framstälde, och jag är honom synnerligen förbunden icke för hans insinuation, men för det han satt mig i tillfälle att upplysa, att det icke är på någon bakväg jag kommit till de uppgifter jag under diskussionen meddelat. Här har jag nemligen ett mot lösen från bankofullmäktiges expedition utlemnadt protokollsutdrag. Detta hör således icke till de protokoll, som böra hemlighållas, utan helt enkelt till dem, af hvilka man kan på vanligt sätt mot lösen utbekomma afskrifter och transsumter, och nederst på papperet står här också i vederbörlig form intygadt: »i transsummerade delar lika lydande med originalhandlingen, undertecknad Ljungberg.» Jag har sålunda visat, det jag i en offentlig sak *icke* går någon annan väg än den offentliga och i alla afseenden tillbörliga.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att derunder hade yrkats dels bifall till Banko-Utskottets förevarande memorial och dels af Herr Wallenberg, att Kammaren för sin del måtte fatta följande beslut: »att Riksdagen, utan att dermed uttala ett godkännande af bankofullmäktiges åtgärder i vidsträcktare mån än de finnas omförmälda i Banko-Utskottets memorial N:o 2, beviljar fullmäktige i Riksbanken ansvarsfrihet för förvaltningen af Riksbankens såväl hufvud- som afdelningskontor under år 1878, äfvensom från den 15 Januari 1879 till samma dag innevarande år.»

Härefter framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades den första med många ja jemte åtskilliga nej och den senare med många nej jemte åtskilliga ja; hvarefter proposition på bifall till memorialet förnyades, och då dertill svarades talrika ja, blandade med nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Herr *Wallenberg* begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Banko-Utskottets memorial N:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, antager Kammaren det förslag, som af Herr *Wallenberg* framstälts.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 76.

Nej — 15.

Bankovinstens användande.

Föredrogs ånyo och förotogs punktvis till afgörande Banko-Utskottets den 20 och 21 Februari bordlagda memorial N:o 3, i fråga om användande af Riksbankens vinst för år 1879.

1:sta punkten.

Herr *Ekstedt*: Från många håll får man nu höra, att det åter blifvit uppsjö på penningar i landet, så att man till och med icke vet, hvar man skall placera dem; dock — ett undantag: staten lider fortfarande brist. Vi se detta på Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets behof, der Kongl. Maj:t anser sig äfven för nästa år böra äska en särskild tilläggsbevillning. Under sådana förhållanden och då det är fullkomligt i sin ordning att man gifver hvad som gifvas kan åt de *nödlidande*, tillåter jag mig hemställa, att Kammaren måtte för sin del besluta, att af Riksbankens vinst för år 1879 skall till statsverkets behof afstås en jemn summa af 2,000,000 kronor.

Herr *Johan Jakob Ekman*: Jag får i all korthet anhålla om bifall till Banko-Utskottets hemställan rörande bankovinstens användande. Kongl. Maj:t har begärt 1,300,000 kronor för statsverkets behof; men då Kongl. Maj:t begärde denna summa, kände han ännu icke det belopp, till hvilket bankovinsten i sin helhet besteg sig. Under de senaste årens riksdagar har det blifvit praxis och man har ansett rättast, att bankovinsten delats till ungefär

hälften för hvardera mellan Riksbanken och statsverket. Då nu Riksbankens vinst för år 1879 visat sig icke stiga till högre belopp, än att hälften deraf utgör den summa, hvars öfverlemnande till statsverket Utskottet här förordat, så tror jag, att det af Utskottet framställda förslaget är det lämpligaste och det som torde hafva den största utsigten att vinna bifall.

*Bankovinstens
användande.*

(Forts.)

Herr Wallenberg: Den siste talaren har anfört ett motiv, hvars rättighet jag aldrig kan erkänna; ty har en sak goda skäl för sig, så tycker jag, att man också bör besluta enligt de goda skälen och taga mindre hänsyn till hvad man hoppas slutligen kunna gå igenom vid en gemensam votering. I afseende på det nu föreliggande ämnet, så lär väl, om vi vilja benämna sakerna vid deras rätta namn, frågan här egentligen gälla, huruvida det är riktigt att år efter år hos Riksbanken hupa million på million, på det banken en gång måtte blifva så stor och så stark, att den *ensam* kan sköta all bankrörelse här i landet. Männe det icke är denna tanke, som ligger till grund för den praxis, hvarom den siste talaren yttrade sig? Tanken låter nog försvara sig, om man vill ställa sig på en sådan ståndpunkt, och den har på senare tider haft opinionen mycket för sig bland Riksdagens ledamöter. Men äfven från dessa herrars ståndpunkt vill jag hemställa, om det kunde vara så farligt, om man i tider, då en tilläggsbevillning synes oundviklig, och då man öfverallt söker efter nya skattetitlar, skulle låta en institution, som är statens, lemna ifrån sig något mera än 50 procent af sin alkastning såsom bidrag till de allmänna utgifternas bestridande. Jag kan icke tro, att det vore någon fara deri. Jag skulle tvärtom anse för riktigast, om man nu sade, att Riksbanken numera erhållit den fasthet och styrka, som vi anse den behöfva, och hädanefter skall dess behållna vinst öfverlemnas till Riksgäldskontoret *för att användas till statsskuldens amortering*. Jag inser dock, att det icke är troligt, att sådana åsigter skulle för det närvarande kunna vinna någon anklang. Säkert är dock att Riksbanken icke skulle lida något men, om den med något mera än 50 procent af sin vinst bidrog till de allmänna utgifterna, så att man möjligen kunde något minska eller åtminstone icke behöfde öka de skattebördor, som annars behöfva påläggas. Jag tycker, att den framställning Kongl. Maj:jt gjort är så billig, att jag icke tror, det Första Kammaren borde tveka att bifalla densamma. Om man alltjemt följer den princip att för hvarje år lägga 50 procent af bankens behållna vinst på hög, utan att något mål är satt för detta tillvägagående, så blifver banken med det nu rådande styrelsesättet slutligen en ganska farlig institution. Det kan den nu visserligen vara i alla fall, så länge den icke står under båda statsmakternas vård; men den skulle på sådant sätt blifva det i ännu högre grad. Det är lätt att finna, huruledes utlåningen mot borgen i Riksbanken härigenom i första rummet blifvit främjad; denna utlåningsrörelse är egentligen den enda, som

Bankovinstens användande.

(Forts.)

på senare tider tillvuxit. Men redan för tjugu år sedan var man temligen öfverens om, att man tvärtom borde söka minska denna utlåning såsom långt ifrån helsosam och ingalunda lämplig för en stor statsbank. På de grunder jag anført får jag för min del yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, att af bankovinsten för år 1879 1,300,000 kronor måtte afstås till statsverkets behof, och jag kan icke hjälpa, om jag kommer att besvara Kammaren med en votering äfven i denna fråga.

Herr Ekstedt: Jag vet väl, att nutidens vise män vanligen i första rummet fråga efter hvad som är möjligt att genomdrifva, eller kanhända ännu vanligare, hvad som är nyttigt för dem sjelfva. För min del frågar jag alltid i första rummet efter hvad som är rätt, och i andra rummet efter hvad som är nyttigt för samhället.

Herr Peter Olsson: Utom det motiv för Banko-Utskottets hemställan, som den ärade ordföranden för Utskottet nyss framhöll, eller att det under de senare årens riksdagar varit vanligt att dela bankovinsten ungefär lika mellan statsverket och banken, torde det finnas ännu en särskild anledning att i närvarande stund icke afstå mera än halfva denna vinst till statsverkets behof. Sistlidne Riksdag beslöt nemligen, att bankens metalliska kassa i guld skulle höjas från 10 millioner till 15 millioner, och detta af den orsak, att Riksbanken nu skulle förse de enskilda bankerna med deras behof af sedlar på fem kronor. Vid sådant förhållande torde det ligga i öppen dag för hvar och en, som är någorlunda hemmastadd i bankväsendet, att Riksbanken kommer att ganska väl behöfva halfva sin behållna vinst, ja, kanske ännu större del deraf, och detta icke blott i år, utan äfven framdeles. Af de enskilda bankernas rapporter har man sett, att den dem medgifna rättigheten att erhålla femkronesedlar från Riksbanken bestiger sig till ett belopp af något öfver 13 millioner kronor. De enskilda bankerna hafva visserligen ännu icke begärt hela detta belopp; men det är deras rättighet att göra det, och Riksbanken måste vara beredd på att tillfredsställa deras anspråk inom denna gräns. I dessa af mig nu berörda förhållanden ligger enligt min tanke ett viktigt skäl för bifall till Utskottets hemställan, och jag får för min del yrka derpå. Skilnaden mellan hvad Utskottet föreslagit och Kongl. Maj:t begärt är visserligen endast en obetydlighet; men jag tror dock det är rättast att under nuvarande omständigheter icke frångå Utskottets förslag.

Herr Jöns Pehrsson: Det måtte vara en särskild otur jag har, som aldrig kan stämma öfverens med den värde talaren från Göteborgs och Bohus län, som nyss hade ordet. Han nämnde nyss att han alltid såge på hvad som är rätt. Jag skulle mycket önska, att han äfven såge på hvad som är *sanning*. Han yttrade, att det nu funnes en sådan uppsjö på penningar i landet, att man e

visste hvar man borde göra af med dem. Han menade naturligtvis, att god penningetillgång fans hos vissa af våra bankinrättningar; men skulle hans mening varit, att man öfverallt i hela landet förfogade öfver mycket penningar, så vågar jag jäfva ett sådant påstående, då jag vid resor inom det län och härad jag tillhör nogsamt funnit, att der ingalunda är någon uppsjö på penningar, utan tvärtom stor brist derpå, hvilket man lätt kan se vid uppborrdsmötena på de till stora summor uppgående restlängderna. Hvad sjelfva saken beträffar, blir nog Utskottets förslag bifallet. Här har jag blott velat framhålla, att, när man vill tala om hvad som är rätt, man äfven bör tala om hvad som är sanning; och sanning är att hos vår allmogee icke finnes något öfverflöd på penningar för närvarande och icke heller kommer att finnas på många år.

*Bankovinstens
användande.
(Forts.)*

Herr Ekstedt: Jag ber endast att med anledning af det sista anförandet få erinra, att det rätta alltid är sant. För öfrigt får jag upplysa att jag icke framstälde min egen åsigt, då jag sade, att uppsjö lärers finnas på penningar, utan endast upprepade hvad jag hört af andra sägas. Jag vet nog, att folket i allmänhet icke har någon uppsjö på penningar, och det var just i folkets intresse som jag föreslog, att af bankovinsten två millioner kronor skulle för denna gång till statsverket öfverlemnas.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att under densamma hade yrkats dels bifall till den förvarande punkten oförändrad, dels af Herr *Wallenberg*, att densamma skulle antagas med den ändring, att, på sätt Kongl. Majt föreslagit, den del af Riksbankens vinstmedel, som skulle till statsverket öfverlemnas, bestämdes till 1,300,000 kronor, och dels slutligen af Herr *Ekstedt*, att punkten måtte på det sätt bifallas, att statsverkets andel i bankovinsten bestämdes till 2 millioner kronor.

Härefter framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, de två första med många ja och nej i blandning och den sista med många nej jemte några ja; hvarefter proposition på bifall till punkten oförändrad änyo gjordes, och sedan dertill svarats många så väl ja som nej, förklarade Herr Talmannen sig hafva funnit ja öfvervägande.

Herr *Wallenberg* begärde votering.

Efter det Kammararen, på Herr Talmannens hemställan, såsom kontraposition vid voteringen antagit Herr *Wallenbergs* förslag, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller 1:sta punkten af Banko-Utskottets memorial N:o 3, röstar

Ja;

Den det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles punkten med den förändring, att summan 1,185,000 kronor förhöjes till 1,300,000 kronor och orden »1,186,086 kronor 14 öre» uteslutas;

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—54.

Nej—36.

2:dra punkten.

Bifölls.

*Ändring i gäl-
lande stadgan-
den angående
försäljning af
omyndiga
barns jord.*

Föredrogs ånyo Lag-Utskottets den 20 och 21 Februari bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om ändring i 22 kap. 3 § Ärfdabalken och 4 kap. 8 § Jordabalken.

Herr Lagerstråle: Det tryckta betänkandet utvisar, att inom Lag-Utskottet ett icke obetydligt antal ledamöter reserverat sig mot den föreslagna lagförändringen. Den nuvarande lagen innehåller föreskrift derom, att omyndigs jord och fasta gods icke må säljas i annat fall, än då nöd och trångmål finnes. Den omtanke, som i detta stadgande är uttryckt, om att omyndigs ärfta fastighet må kunna bibehållas till dess han sjelf blifvit myndig och kan deröfver förfoga, synes vara väl behöflig för att hans arf icke må förskingras. Den nu föreslagna förändringen skulle åter gå derpå ut, att, när man kunde visa, att en omyndigs fastighet kunde till hans nytta försäljas, skulle den få säljas, sedan närmaste fränder blifvit hörde och domaren dertill samtyckt. Men huru skulle nyttan kunna utrönas? Jag föreställer mig, att i de flesta fall skulle förmyndaren söka visa nyttan af en fastighetsförsäljning derigenom, att räntan på det kapital, som antingen vore bjudet för fastigheten eller satt såsom minimum för dess försäljande, uppginge till högre belopp än det, som ärligen kunde erhållas från fastigheten, vare sig den sköttes direkt af förmyndaren eller vore utarrenderad för den omyndiges räkning. Man kan visst säga, att den omyndige derigenom skulle skenbarligen få större fördel; men det är väl knappt antagligt att med de ringa kontroller, som i vår lagstiftning finnas för bevarandet af omyndigs lösa tillgångar, fullt betryggande säkerhet finnes

för att ändamålet skulle vinnas. Som bekant hafva vi i allmänhet icke några särskilda förmyndarekamrar, hvilka öfvertaga förvaltningen af de omyndiges lösa tillgångar, utan denna förvaltning är öfverlemnad åt förmyndarnes egen omtanke och noggrannhet. Visserligen skola deras räkenskaper ärligen granskas af kommunalnämnd eller särskildt för ändamålet utsedda personer; men denna granskning måste i de flesta fall inskränka sig till räkenskapernas form, att de icke upptaga annat än de bort, och till den säkerhet, förmyndarne kunna hafva att erbjuda. Äro den omyndiges penningar utlånade, kan ju emellertid mycket lätt det fall tänkas, att utlåningen skett mot papper, som voro fullt goda och säkra, när utlåningen egde rum, men sedermera under årens fortgång förlora sitt värde. De kunna ock, dessa papper, af förmyndaren, om han sjelf kommer på obestånd, begagnas såsom hypotek för lån, som han för egen räkning upptagit, och sålunda kunna myndlingens lösa tillgångar på ena eller andra sättet lätt underkastas förskingring. Man har ansett, att det skulle vara förenadt med så stor svårighet för en förmyndare att under nuvarande lagbud förvalta sin myndlings fasta gods; men det är både af motionären och i allmänhet äfven inom Utskottet erkänt, att under tidernas gång lagens uttryck »nöd och trångmål» icke blifvit så efter ordalydelsen tillämpadt, att icke försäljning af omyndigs fasta egendom kunnat ske äfven när svårigheter af annan beskaffenhet inträffat. I sådant afseende må anföras, att, när, såsom ej sällan inträffar, omyndiga få andel i en fastighet, som eges äfven af myndiga medlemmar, och dessa senare önska sälja sina lotter, i hvilken händelse det alltid lärer blifva svårt för de omyndiga att behålla sina andelar oförsålda, erfarenheten torde hafva visat att, äfven om icke de omyndiges ekonomiska ställning påkallat egendomens försäljning, denna dock medgifvits till följd af svårigheten för de omyndige att behålla sina lotter och få dem utbrutne, sedan de öfriga blifvit försålda. Såsom af mig redan blifvit antydt, är utgångspunkten för det gamla lagstadgandet väsentligen skiljaktig från den nu föreslagna bestämmelsens. I det gamla stadgandet är omsorgen att bibehålla det fasta arvet hufvudgrunden; enligt det förevarande förslaget är det den förväntade nyttan, som skulle bestämma om en omyndigs fastighet skulle få säljas eller icke. Då det nu i de flesta fall är för de omyndige af större vigt att få behålla hvad de ärfvt än att vinna en osäker tillökning i värdet deraf, så förefaller det mig att den föreslagna förändringen icke är önskelig, hvadan jag anhåller, att Kammaren måtte afslå Utskottets förslag.

Herr Lindström: Jag räknar mig icke till de lagkloke och kanske är det deraf det kommer sig, att jag icke kan blifva klok på, hvarför man sätter sig emot genomförandet af den i förevarande, inom Andra Kammaren väckta, motion föreslagna lagförändringen, då det likväl både af hvad Utskottet sjelft anført och af den siste aktade talarens yttrande torde vara uppenbart, att den i ämnet

*Ändring i gäl-
lande stadgan-
den angående
försäljning af
omyndiga
barns jord.*
(Forts.)

Ändring i gällande lagen icke motsvarar de förväntningar, man i allmänhet kan ställa på en god lag. Kännetecknet på en god lag måste väl vara icke blott att den i afseende på sitt innehåll motsvarar det allmänna tänkesättet för den tid, under hvilken lagen gäller, och ej håller fast vid grundsatser från en föregående tid, hvilka numera icke godkännas, utan äfven att den kan efterlefas och efter sin ordalydelse tillämpas. Den siste ärade talaren erkände, att det ofta är fallet att denna i afseende på ordalydelsen strängt begränsade rättigheten för en förmyndare att sälja sin myndlings fasta egendom vid lagtillämpningen mången gång utsträcker till fall, som gällande lag icke åsyftat. Man torde då skäligen kunna sätta i fråga, om denna lag längre är passande för vår tid, när afvikelserna från lagens rätta mening höra icke till undantagen, utan till regeln. Då så är, har man ju uttalat en dom öfver sjelfva lagen, och då bör den väl ändras, när tillfälle dertill gifves. Sin ursprungliga lydelse har denna lag fått förnämligast på grund deraf, att man ansåg så mycken vigt ligga derpå, att den fasta egendomen bibehölles i arftagarens hand. Denna grundsats har dock sedermera öfvergifvits icke blott genom bordsrättens afskaffande, utan ock genom andra påbud. När alltså denna grundsats icke längre godkännes, torde väl deraf följa, att lagen sjelf bör reformeras. Nu tillgår i lagtillämpningen på det sätt, att den ene domaren, som strängt håller på lagens lydelse, förbjuder försäljning af omyndigs fasta egendom, huru fördelaktigt det än må vara för den omyndige att egendomen afyttras, under det att den andre domaren i sådant fall gör en afvikelse från lagen och medgifver egendomens försäljning. Deraf alstras emellertid missnöje med lagen, då man icke kan förstå, hvarför den i ett fall skall tillämpas så och i ett annat dermed likartadt på motsatt sätt. Det ligger då nära att misstänka godtycke hos domarena vid lagens tillämpning, och från en sådan misstanke är öfvergången lätt till missaktning för lagen. Der sådant kan förekommas, anser jag att åtgärder i sådant syfte äfven böra vidtagas. Deraf finner jag ock med min öfvertygelse förenligt att rösta för bifall till Utskottets förslag.

Herr Sundell: I motsats mot hvad Utskottets ordförande yrkat, vågar jag anhålla om bifall till Utskottets förslag. I 22 kap. 3 § Ärfdebalken är det förbudet en förmyndare att sälja omyndigs fasta egendom, utan »i nöd och trångmål», och hvad härmed förstås, inhämtas af 4 kap. 8 § Jorddebalken, nemligen att ändamålet skall vara den omyndiges »föda och nödiga uppfostring». Nu har emellertid lagtillämpningen under tidernas lopp blifvit en annan än lagstiftaren åsyftat, så att i de allra flesta fall domaren på ansökan af förmyndare och efter närmaste fränders hörande medgifver, att den omyndiges fasta egendom må försäljas, då det uppenbarligen länder till den omyndiges nytta. Utom det af Utskottets ordförande omförmälda fall förekommer oftast det, att en fastighet tarfvar

reparation eller icke kan beqvämligen brukas. Man bör icke på-lägga en förmyndare skyldighet att sjelf bruka sin myndlings jord, det är för domstolarne ändock mången gång rätt svårt att få på-litliga och välvilliga personer till förmyndare. I några landsorter, efter hvad en representant från Kalmar län och ledamot af Lag-Utskottet, som på permission nu besöker hembygden, sagt mig, lärer det vara omöjligt att få en fastighet utarrenderad, utan att den blifver alldeles utsugen. Att på sådant sätt förvalta en omyndigs fasta egendom länder naturligtvis honom icke till gagn, utan till skada. Genom den lagförändring, som här är föreslagen, har man icke velat göra annat än bringa lagens lydelse i öfverensstämmelse med dess nuvarande tillämpning. Det kan nu, såsom den siste talaren nämnde, inträffa att, fastän skälen till ansökningarne äro alldeles lika, den ene domaren bifaller en försäljning, som den andre vägrar. Hvarför skall en sådan osäkerhet i lagtillämpningen få ega rum? Hvarför icke borttaga denna osäkerhet, då det kan ske så lätt, som här är i fråga? Den siste talaren erinrade jemväl derom, att man i våra dagar icke är så angelägen att bibehålla jord inom släkten. Han nämnde, att bördsrätten upphört; och jag ber att få dertill lägga, att enligt den nya testamentslagen fastigheter numera vida lättare än förr öfvergå från en släkt till en annan. Jag vill icke upptaga Kammarens tid längre. Jag vill blott tillägga, att Andra Kammaren redan utan öfverläggning bifallit Utskottets förslag, hvilket jag hoppas äfven skall blifva af denna Kammare efter öfverläggning godkänt.

*Ändring i gäl-
lande stadgan-
den angående
försäljning af
omyndiga
barns jord.*

(Forts.)

Herr Samzelius: 38 paragrafen i Riksdagsordningen innehåller, att Konstitutions-Utskottet eger att hos Riksdagen föreslå endast sådana förändringar i grundlagarne, som Utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa. För Lag-Utskottets behandling af lagärenden finnes ingen instruktion meddelad, men det ligger i sakens natur, att i de viktiga delar af lagstiftningen, som intimt beröra familjerätten, någon lagförändring icke bör föreslås, der icke behovet deraf är högst talande. Utskottet har i sin motivering medgifvit, att någon olägenhet af de ifrågavarande lagrummens nuvarande lydelse alldeles icke uppstått. Det är ett vackert medgifvande från Utskottets sida; och hela dess motivering i öfrigt går ut på, att nu endast är fråga om en helt oskyldig lagförändring. Vore det så, skulle jag icke motsätta mig densamma; men den är icke oskyldig, ty den kommer att förvandla till regel hvad nu endast är undantag. Nu gäller nemligen såsom regel, att en omyndigs fasta egendom skall åt honom bibehållas, till dess han blir myndig och sjelf kan bestämma deröfver. Från denna regel har emellertid äfven under nu gällande lagstiftning skett undantag, då man nemligen funnit den omyndiges bästa icke genom regeln vara väl tillgodosedt. När man här i Sverige icke sörjt bättre än man gjort för säkerheten mot förskingring af en omyndigs kontanta

Ändring i gäl-
lande stadgan-
den angående
försäljning af
omyndiga
barns jord.

(Forts.)

medel, synes det mig för lagstiftaren vara en samvetssak, att icke lemna hans fasta egendom vind för våg. Enligt Utskottets förslag skulle, såsom den förste talaren anmärkte, vid en ifrågasatt försäljning endast blifva fråga om att visa, det den omyndige deraf hade fördel. Om således en egendom — såsom vanligen är förhållandet med jordbruksfastigheter — gifver 2 eller 3 procent i årlig afkastning, och förmyndaren kan visa köpeanbud, genom antagandet hvaraf högre årsränta skulle åt den omyndige beredas, är det enda villkoret för försäljningen fullgjordt och fastigheten realiserad. Men bland förmyndarens motiv för att sätta försäljningen i verket kan ingå hans önskan att bereda sig rörelsekapital; och icke är det sörjdt för, att dessa kapital hos förmyndaren skola befinna sig i säkerhet. Tvärtom inträffar det ganska ofta, att den omyndige hos förmyndaren får fordran, som han sedermera icke kan utbekomma.

Vid behandling af civillagen måste vi utgå från den förutsättning, att under närvarande tid, då en revision af lagen fortgår, man icke bör lappa på det gamla annat än der behofvet oundgängligen så kräver och att man icke bör gå i den nu föreslagna riktningen. Den äldre lagkomitén har tagit dessa lagparagrafer i öfvervägande och, ehuru den icke är känd för att vara omätligt konservativ, har den dock föreslagit att åt ifrågavarande stadgande gifva följande lydelse: »Vill förmyndare sälja eller låta för gäld inteckna omyndigs fasta egendom; tage närmaste fränders råd och söke rättsens tillstånd: *ej må det beviljas, utan att nöd och trångmål vises.*» Ja, denna lagkomité har gått ännu längre och hemställt, att större boksamlingar, konststycken och andra sällsamheter skola för den omyndige vårdas, tills han blifvit myndig, der ej nöd och trångmål är. Den äldre lagberedningen bibehöll hufvudsakligen enahanda stadgande i afseende å den fasta egendomen, men medgaf lättare försäljning af den lösa egendomen. Till grund för det nu gällande lagstadgandet ligger äfven en viss pietet för den känsla af kärlek, man vanligen har till den torfva, der man är född, och denna känsla bör respekteras äfven ur lagstiftningens synpunkt. Man har sagt, att vi frångått den gamla principen om önskvärdheten af jordens kvarstannande inom samma slägt och till stöd deraf återopat bördsrättens upphäfvande. Bördsrätten upphäfdes emellertid på andra grunder. Den komité, som yttrade sig deröfver, sade nemligen, att känslan af att vilja bibehålla jorden inom släkten vore aktningvärd, men i tillämpningen urartat derhän, att man tillgodogjorde sig den såsom en affär. Och deraf afskaffades bördsrätten, icke deraf att man missaktade den känsla, som låg till grund för densamma, kärleken till förfädrens jord. Äfven i andra länder, der bördsrätten icke gäller, håller man sträng kontroll öfver att omyndigs fasta egendom i allmänhet icke säljes. Sådan försäljning får icke ske, utan i yttersta trångmål eller när den uppenbarligen medför stor fördel för den omyndige, och då under en långt strängare kontroll än här ifrågasättes. Dessutom är det annorstädes sörjdt för, att,

om den omyndiges egendom förvandlas i penningar, den därför icke kan förskingras. På grund af allt detta har jag icke kunnat betrakta den föreslagna lagförändringen såsom oskyldig, utan såsom högst skadlig och rubbande en väsentlig del af civillagstiftningen i ämnet.

Ändring i gällande stadganden angående försäljning af omyndiga barns jord.

(Forts.)

Här har från några håll blifvit yttradt, att det nuvarande lagbudet icke öfverensstämmer med det allmänna tänkesättet. Jag skulle dock vilja finna bevis för sanningen af detta påstående, innan jag deraf känner mig öfvertygad, och vill tillsvidare för min del påstå, att det allmänna tänkesättet är för att fast egendom bibehålles af den omyndige.

Förr än jag slutar, vill jag endast påpeka den omständighet, att lagtillämparen, utan att tillåta sig någon allt för fri tolkning af nu gällande lag, kan såsom trångmål, berättigande till försäljning af omyndigs fasta egendom, betrakta det, att han genom egendomens bibehållande skulle komma i bolagsförhållande till personer, som man icke känner, t. ex. då myndige sälja sina andelar af en omyndige delvis tillhörig fastighet.

Då således, på sätt jag redan visat, den föreslagna lagförändringen icke är af behovet påkallad och i många fall skulle lända de omyndige till skada, anhåller jag om afslag å Utskottets betänkande.

Friherre Hamilton: Vid behandlingen af förevarande fråga har jag måst fästa mig mera vid det afseende, som bör göras vid myndlingens säkerhet att få behålla sin fasta egendom, än vid förmyndarens bekvämlighet, och ehuru stora svårigheter kunna för förmyndaren uppstå vid fastighetens skötsel och utarrendering, kan jag dock icke underlåta att pålägga honom dessa svårigheter för att såmedelst behålla fastigheten åt myndlingen. Så länge inteckning i fastighet anses såsom den säkraste placering för penningar, så måste man väl medgifva, att en omyndigs penningar icke kunna erhålla någon bättre placering än i hans egen fastighet. På grund häraf yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

Herr von Möller: En talare uppträdde här nyss med förklaring, att han, fastän icke jurist, ville inför Kammaren utveckla sin mening; han kom emellertid till ett annat resultat än jag åsyftar. Jag är icke heller jurist, men jag ber att det oaktadt få med några ord belysa min ställning till förevarande fråga.

Nu gällande lag föreskrifver, att endast »nöd och trångmål» berättiga till försäljning af omyndigs fasta egendom. Enligt Utskottets förslag skulle deremot vid sådan försäljning tagas hänsyn allenast till »barnens nytta». Hven skall då bedöma, om det är till barnens nytta? Jo, förmyndaren; hans subjektiva uppfattning, det att han *anser* så vara, skall blifva bestämmande. Han kan dock icke beräkna, huru konjunkturerna efter några år skola ställa sig. Han kan veta, att den köpeskilling, som vid en viss tidpunkt

Ändring i gäl-erbjudes, gifver högre ränta än som vid samma tid kan erhållas af
lande stadgan-egendomen, men han vet icke, huru förhållandena skolat gestalta
den angående sig, då barnen blifvit myndiga. För öfrigt, vår tids allmänna upp-
försäljning af fattning må vara den, att man ej bör fästa vigt vid att fast egen-
omyndiga dom bibehålles åt barnen; för oss föräldrar ligger dock den tanken
barns jord. dom nära, att, om ifrågavarande lagparagrafer upphäfväs, vi derigenom
(Forts.) förlora hoppet att kunna åt våra barn lemna våra fastigheter, då
det blott och bart beror på en förmyndares omdöme om »nyttan»
att försälja dem. Huru kunna vi sedan hafva någon trygghet för
att barnen verkligen komma i åtnjutande af det större kapital, som
genom fastighets försäljning skulle dem beredas? Tillsynen deröfver
lemna vi på landet åt de personer, som äro utsedde att granska
förmyndareräkningar; men hafva de i allmänhet omdöme nog att
afgöra, om en inteckning är god eller en obligation säker, och
sådant mera?

En ledamot i Lag-Utskottet yttrade nyss, att tillämpningen af
dessa lagparagrafer förändrat sig; men är det lagparagrafernas fel?
Är det icke domarens fel, som förändrat åsigt och nu tolkar lagen
annorledes än tillföre? Då, på sätt en talare nyss upplyst, lag-
beredningen, hvilken ansett denna fråga icke vara af så obetydlig
vigt som Lag-Utskottet tyckes hafva gjort, såsom sin åsigt fram-
hållit, att blott nöd och trångmål skulle vara lagliga skäl till för-
säljning af omyndigs fastighet, får jag för min del instämma med
de fem reservanterna från denna Kammare och yrka afslag å Ut-
skottets förevarande hemställan.

Herr Widmark: Inom Utskottet har jag deltagit i det beslut,
hvertill Utskottet kommit, och ber att nu få meddela de skäl, som
dertill förmått mig. Alla Utskottets ledamöter hade den erfaren-
heten, att lagskipningen uti ifrågavarande afseende redan nu vore
sådan, som lagen genom förevarande förslag skulle komma att stadga
för densamma; åtminstone var man öfverens derom, att begreppen
»nöd och trångmål» af domarena ofta tolkades så, att hvarjehanda
obetydligare omständigheter finge gälla såsom sådana och sålunda
gifva anledning till försäljning af den omyndiges egendom. Vid be-
dömandet, huruvida en lagförändring bör ske eller icke, torde det
vara af vigt, att man gör klart för sig, om tiden är mogen därför
eller om så icke är förhållandet. I förevarande fall anser jag det
vara till fullo bevisadt, att lagförändringen enligt Utskottets förslag
är tidsenlig. Man har sagt, att de ifrågavarande paragrafernas nuvarande
lydelse icke skulle medföra något obehag; men jag ber att få påpeka
ett, nemligen att domaren vid tillämpningen af dessa gamla lag-
stadganden ofta måste, att så säga, advocera med sig sjelf om hvad
som kan vara nöd och trångmål eller icke. På dessa grunder an-
håller jag om bifall till Utskottets förslag, helst som bedömandet af
nyttan utaf försäljningen icke är öfverlemnad endast åt förmyndaren,
utan för beslutet derom jemväl fordras närmaste fränders och slut-
ligen äfven domarens godkännande.

Herr Bergmanson: Jag får erkänna, att jag såsom domare funnit mig synnerligen glad öfver att hafva den nu gällande lagen att rätta mig efter, emedan den är fullt tydlig och lemnar ett godt stöd åt domaren för bibehållandet af den fasta egendomen åt den omyndige, till dess han uppnått myndig ålder. Jag tror nemligen, att det för de omyndige är af stor fördel, om de få behålla den fasta egendomen, emedan förvaltningen af penningar och lösegendom icke är stäld under sådan kontroll, att man kan hysa säkert hopp om deras bevarande, till dess myndlingen kommit till myndig ålder. Jag ber att i afseende härå få påpeka, huru det åtminstone i min hemort vanligen tillgår vid granskningen af förmyndareräkenskaper. Det är nemligen just desamma gode män, hvilka upprättat räkenskaperna, som sedan granska dem, och någon anmärkning förekommer naturligen icke under sådana förhållanden. För öfrigt finner jag icke, att stadgandet i 4 kap. 8 § Jordabalken på något vis upphäfver stadgandet i 22 kap. 3 § Ärdabalken, der det talas om nød och trångmål. Dessa ord äro tillräckligt omfattande för att medgifva domaren att tillåta egendomens försäljning i alla de fall, då underlåtenhet deraf skulle medföra skada för den omyndige. Sådana fall äro af mångfaldig art och kunna icke uppräknas, men bland andra kan anföras, om vid föräldrarnes död egendomen är i vanhäfd, om husen behöfva ombyggas o. s. v., och tillgångar saknas för den omyndige. För min del finner jag därför den gamla lagen vara en god lag, men den nu föreslagna icke vara ändamålsenlig och detta isynnerhet därför att ordalagen »till barnens nytta» äro af den vidsträckt omfattning, att de kunna tillämpas nästan när som helst. Att olika domare någon gång fatta olika beslut i likartade fall, torde icke kunna förekommas vid tillämpningen af hvilken lag som helst, och det står ju dessutom en hvar fritt att hos öfverdomaren söka rättelse derutinnan. På grund af hvad jag nu anfört anhåller jag om afslag å Utskottets förslag.

Herr Stråle, W.: Lika med den senaste och flere föregående talare tror jag, att nu gällande lag lemnar domaren tillräckligt tillfälle att, då behovet så kräfver, äfven om detta icke kan sägas vara verklig nød, medgifva försäljning af den omyndiges fasta egendom. Att nu, såsom Utskottet föreslagit, i stället insätta orden »till barnens nytta» tror jag skulle innebära stor fara för de omyndige, emedan antagligen många förmyndare skulle finna det vida mindre besvärligt att »utan trångmål» realisera de omyndiges fasta egendom och sedan sköta penningarne. än att förvalta deras fastighet. Då nu fastighetsvärdet vanligen är i stigande, blir den vid försäljningen möjliga fördelen sannolikt motsatsen för myndlingen vid uppnådd myndighetsålder. Då tiden är långt framskriden, vill jag icke vara vidlyftig, utan inskränker mig till det yrkande att, då man afskaffat den tysta förmånsrätten, den öppna förmånsrätten åtminstone må få kvarstå i lagen. Den fasta egendomen går icke

Ändring i gällande stadganden angående försäljning af omyndiga barns jord.

(Forts.)

*Ändring i gäl-förlorad; men deremot visar erfarenheten, att omyndigs lösa egen-
lande stadgan-
den angående
försäljning af god och yrkar derfor afslag å Utskottets förslag.*
*omyndiga
barns jord.*

(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till Lag-Utskottets förevarande utlåtande och dels afslag derå, framstälde Herr Talmannen först proposition på bifall till Utlåtandet, hvarvid svarades talrika nej jemte åtskilliga ja, och sedermera proposition på afslag å detsamma, då svaren utföllo med talrika ja jemte åtskilliga nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande.

Votering begärdes; till följd hvaraf uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller Lag-Utskottets Utlåtande N:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utlåtandet.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 8.
Nej — 64.

Föredrogs, men begärdes af flera ledamöter ånyo på bordet Lag-Utskottets den 21 Februari bordlagda Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt motion om ändring i 11 kap. 2 § Jordabalken.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 8, angående, regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel:

N:o 16, angående beviljande af anslag till fortsättning af statens jernvägsbyggnader samt i fråga om sättet för utgående af Jemtlands läns landstings bidrag till byggande af tvärbanan genom Jemtland;

Bevillnings-Utskottets Betänkanden och Memorial:

N:o 8, i anledning af väckt förslag om förbud mot befordran med post af tidningar och tidskrifter, som innehålla lotteriannonser;

N:o 9, i anledning af väckt förslag om skatt å maltdrycker;

N:o 10, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut rörande Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 3, angående väckt motion om särskild bevillning för vissa innehafvare af ordensvärdighet;

Banko-Utskottets Utlåtanden:

N:o 4, i anledning af styrelseledamoten vid Riksbankens afdelningskontor i Malmö T. Lundquists ansökning om uppflyttning i fjerdetjänstegraden;

N:o 5, i anledning af styrelseledamoten vid Riksbankens afdelningskontor i Göteborg C. M. Nyströms ansökning om pension;

samt Lag-Utskottet Utlåtanden:

N:o 9, i anledning af väckt motion om ändring i 24 kap. 1 § Byggningsbalken;

N:o 10, i anledning af väckt motion om upphäfvande af 25 kap. 3 § Byggningsbalken;

N:o 11, i anledning af väckt motion om ersättning af allmänna medel till vittnen i vissa jagtmål;

hvarefter Kamraren, uppå Herr Talmannens framställning, beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kamraren åtskildes kl. $\frac{1}{2}$ 4 e. m.

In tidem
O. Brakel.
